

มวลประสบการณ์

สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มวลประสบการณ์

สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

การถอดบทเรียนเนื้อหาและวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

สำหรับผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติงาน และนักพิทักษ์สิทธิมนุษยชน

(A Workshop Manual for Fundamental Human Rights Training in Thailand

: the Diverse Practical Pedagogies for Human Rights Defenders)

คณะกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ISBN	๙๗๔-๙๓๗๒๒๕-๗-๓
พิมพ์ครั้งที่	๑
เดือน/ปี	ตุลาคม ๒๕๕๘
พิมพ์โดย	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๔๒๒ ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง) เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐ ตู้ ปณ. ๓๐๐ ปณจ. รongเมือง กรุงเทพฯ ๐-๒๒๑๔-๒๕๘๓ / โทรสาร ๐-๒๒๑๔-๒๕๘๓
โทรศัพท์	
สายด่วน	๑๓๗๗
อีเมล :	http://network@nhrc.or.th
โฮมเพจ :	http:// www.nhrc.or.th

คำนำ

สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ทุกคนควรรู้ ควรเข้าใจ และตระหนักในสิทธิที่ตนมี เคารพสิทธิของผู้อื่นเพื่อความสมานฉันท์ในสังคม การสร้างจิตสำนึก เรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อสังคมที่สงบสุข มีความรัก ความเอื้ออาทร รู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี และสิทธิเท่าเทียมกัน รวมถึงการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำ **“มวลประสพการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน”** ขึ้นเพื่อให้ผู้นำชุมชน วิทยากรกระบวนการ ผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ ได้ใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน ภายในเล่มประกอบด้วยเนื้อหาสาระ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละเนื้อหาสาระ ใบกิจกรรม ใบความรู้ และกิจกรรมนันทนาการ

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้นี้ ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับวิทยากร ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ใช้การเรียนรู้ ๓ กระบวนการคือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม และการเรียนรู้แบบไผ่รู้ วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงประกอบด้วยเทคนิค กิจกรรมหลากหลายผสมกัน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีด้านสิทธิมนุษยชน อันนำไปสู่การส่งเสริมวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นวิถีชีวิตของสังคมไทย

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเติมเต็มความรู้ทุกท่าน ได้แก่ ผู้นำชุมชน นักพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ผู้แทนจากกลุ่มสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้หวังว่า เอกสาร **“มวลประสพการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน”** ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่อาจนำไปเป็นแนวทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้สนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์
ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สารบัญ

คำนำ

คำชี้แจง

๑-๓

ส่วนที่ ๑ มวลประสบการณ์สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

๗-๑๑

โครงสร้างหลักสูตร

๘

กำหนดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑๐

ส่วนที่ ๒ แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑๓-๒๗

เรื่องที่ ๑ การแนะนำตน

๑๕

เรื่องที่ ๒ ความคาดหวังจากการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑๖

เรื่องที่ ๓ ประสบการณ์ของข้าพเจ้า

๑๘

เรื่องที่ ๔ สิทธิมนุษยชนกับชีวิตของเรา

๑๙

เรื่องที่ ๕ หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน
(ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์)

๒๐

เรื่องที่ ๖ หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน
(หลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ)

๒๒

เรื่องที่ ๗ บทบาทหญิงชายกับสิทธิมนุษยชน

๒๓

เรื่องที่ ๘ ปัญหาสิทธิมนุษยชนรอบตัวเรา (ในชุมชน)

๒๔

เรื่องที่ ๙ การละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒๕

เรื่องที่ ๑๐ กลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๒๖

เรื่องที่ ๑๑ การมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชน

๒๗

ส่วนที่ ๓ ใบกิจกรรม

๒๙-๔๑

ใบกิจกรรมที่ ๑ ประสบการณ์ของข้าพเจ้า

๓๑

ใบกิจกรรมที่ ๒ สิทธิมนุษยชนกับชีวิตของเรา

๓๒

ใบกิจกรรมที่ ๓ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๓๓

ใบกิจกรรมที่ ๔ ความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ

๓๔-๓๖

ใบกิจกรรมที่ ๕ บทบาทหญิงชายกับสิทธิมนุษยชน

๓๗-๓๘

สารบัญ

ใบกิจกรรมที่ ๖	ปัญหาสิทธิมนุษยชนรอบตัวเรา	๓๙
ใบกิจกรรมที่ ๗	การต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน	๔๐
ใบกิจกรรมที่ ๘	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชน	๔๑

ส่วนที่ ๕ ใบความรู้	๔๓-๗๒
---------------------	-------

ใบความรู้ที่ ๑	สิทธิมนุษยชนกับชีวิตของเรา	๔๕
ใบความรู้ที่ ๒	ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	๔๗
ใบความรู้ที่ ๓	หลักความเสมอภาค	๔๙
ใบความรู้ที่ ๔	ความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติ	๕๑
ใบความรู้ที่ ๕	สิทธิมนุษยชนตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง	๖๐
ใบความรู้ที่ ๖	การส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๖๕

แผ่นใสประกอบการสรุปบทเรียน	๗๓-๘๖
----------------------------	-------

ส่วนที่ ๕ กิจกรรมนันทนาการ	๘๗-๙๘
----------------------------	-------

คำชี้แจง

มวลประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน เป็นเอกสารคู่มือส่งเสริมการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ ใบกิจกรรม (กระบวนการนำไปสู่การเรียนรู้) ใบความรู้ (แนวทางการหาคำตอบ) และกิจกรรมนันทนาการ ให้ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ วิทยากร ได้เลือกใช้ตามความเหมาะสม

คำแนะนำในการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิทยากรตามกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะเน้นการมีบทบาทในการเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ที่เอื้ออำนวยความสะดวก สรุปสาระสำคัญ มีใช้ผู้บรรยายเนื้อหา แต่เป็นผู้ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้แก่สมาชิก โดยทำงานเป็นทีม (Team Work) กำหนดทีมละอย่างน้อย ๒ คน และเทคนิคการบรรยายยังมีความจำเป็นในบางเนื้อหาสาระ ที่ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจมาก่อน ผู้ทำหน้าที่วิทยากร ควรปฏิบัติดังนี้

ก. ก่อนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- วิทยากรทุกคนต้องศึกษา และวิเคราะห์กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ชัดเจน ทั้งในด้านแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชาการ และเวลาที่จะใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ทีมวิทยากรวางแผนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละหัวข้อเรื่องไว้ล่วงหน้า โดยกำหนดให้แต่ละหัวข้อเรื่องมีวิทยากรหลัก ๑ คน ที่เลือกทำหน้าที่เป็นวิทยากรผู้ช่วย

- วิทยากรต้องวิเคราะห์ภูมิหลังผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านต่างๆ เช่น

- จำนวนผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งหมด
- ความรู้ / วุฒิการศึกษา
- ประสบการณ์เดิม
- อาชีพ
- เพศ
- บทบาทหน้าที่การทำงาน
- วัย
- อายุ
- วัฒนธรรม
- ปัญหาในการปฏิบัติงาน
- ฯลฯ

นำมาเป็นข้อมูลเพื่อปรับ
วิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เหมาะสม
กับกลุ่มเป้าหมาย

- วิทยากรต้องจัดทำสื่อ และเตรียมอุปกรณ์ไว้ล่วงหน้าตามที่กำหนดไว้ในแผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ แผ่นใส เครื่องฉายแผ่นใส โทรทัศน์ เครื่องฉายวิดีโอทัศน์ กระดาน บอร์ด ใบงาน ใบความรู้ เป็นต้น

ข. ระหว่างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ที่มหาวิทยาลัยจะสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละหัวข้อเรื่องอย่างกลมกลืน ดังนี้

- ในแต่ละเรื่องที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิทยากรหลัก ๑ คน จะทำหน้าที่เปิดประเด็นเกี่ยวกับสาระสำคัญของเนื้อหา นั้น ควบคุมให้บรรลุวัตถุประสงค์ เสริมความรู้ให้ผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปผลการเรียนรู้

- วิทยากรผู้ช่วย จะทำหน้าที่เสริมความรู้ในบางขั้นตอน รับผิดชอบประจำกลุ่มย่อย (ในกรณีแบ่งกลุ่มย่อย) จัดทำสื่อที่จะใช้ในหัวข้อนั้น จัดบันทึกขั้นตอน จัดหมวดหมู่ เป็นต้น

ค. หลังแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อเรื่อง ก่อนไปสู่หัวข้อเรื่องต่อไป วิทยากรควรจัดเก็บรวบรวมสื่อ / อุปกรณ์ที่ใช้ และผลงานกลุ่ม

การจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งในการนำความรู้ที่ต้องการถ่ายทอดไปยังผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ผสมผสานกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีเป้าหมายในการจัดกิจกรรม ดังนี้

๑. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เป็นการเรียนรู้ที่วิทยากรในฐานะวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้จัดสถานการณ์หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือกลุ่มเป้าหมาย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้จากกันและกัน ทั้งในด้านกลุ่มสัมพันธ์ และประเด็นเนื้อหาสาระตามกระบวนการเรียนรู้

๒. การเรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม (Service Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือกลุ่มเป้าหมายประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนมา หรือที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปปฏิบัติกิจกรรมรับใช้สังคม และเน้นการเสริมสร้างทัศนคติในการรับใช้ หรืออุทิศตนเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม

๓. การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Learning to Learn) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือกลุ่มเป้าหมายคิดค้นวิธีการที่จะเรียนรู้หรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผล

การประเมินผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ ผลการประเมินสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม การวางแผนการจัดกิจกรรม การกำหนดสาระเนื้อหา เป็นต้น ดังนั้นในการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรมี การประเมินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งก่อน และหลังการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การประเมินก่อนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะบอกพื้นฐานความรู้ของผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้วิทยากรสามารถกำหนดแผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การประเมินระหว่างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้จัดทราบว่า ในการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องต่างๆ ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เข้าใจเพียงใด ผลที่ได้ นำมาใช้ในการปรับปรุงรูปแบบ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประเมินหลังการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการประเมินเมื่อเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละครั้ง ควรประเมิน

ให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ เพื่อทราบผลการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งนั้นๆ และเก็บเป็นข้อมูลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

ผู้ประเมินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการประเมินผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งทุกคนที่เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นในการประเมินผลการเรียนรู้ ของแต่ละเรื่อง ทุกคนควรมีส่วนในการประเมิน เช่น การประเมินผลด้วยตนเอง การประเมินผลโดยเพื่อนผู้เข้าร่วมประชุม การประเมินผลโดยวิทยากรหรือการประเมินผลโดยชุมชนผู้เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนสามารถเป็นผู้ประเมินผลได้ โดยประเมินจากสภาพจริงที่เกิดขึ้น

เงื่อนไขสำคัญของการเป็นวิทยากรกระบวนการที่ดี คือ

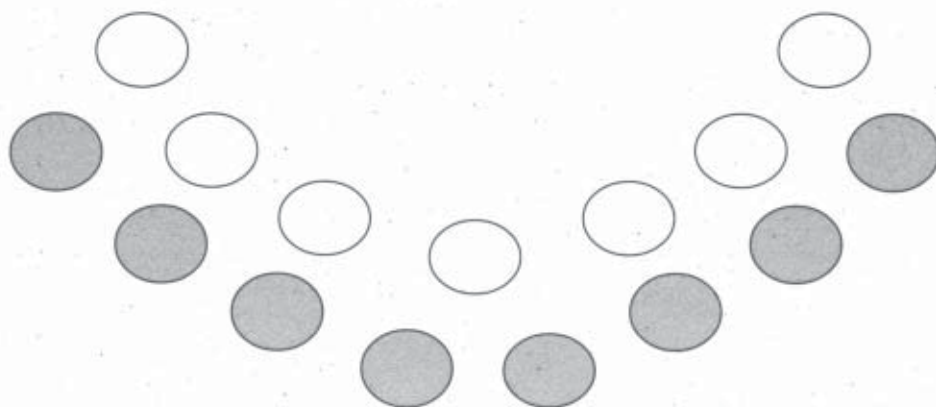
- ต้องคำนึงถึงผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสำคัญที่จะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
- ต้องเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิทยากรไม่ควรครอบงำความคิด

- ต้องจัดบรรยากาศอย่างเป็นกันเองให้เอื้อต่อความสนใจที่เรียนรู้ โดยใช้หลักกลุ่มพลวัต (Group Dynamic)
- ต้องเตรียมงานให้พร้อมไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนผังการจัดห้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ห้องแบ่งกลุ่มและสื่อ / อุปกรณ์

- ต้องจัดสัดส่วนของเนื้อหา เวลา และเทคนิค / วิธีการที่จะใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- การจัดห้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ / ห้องประชุมเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะต้องการสร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงควรมีลักษณะ และขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ห้องประชุมใหญ่ที่ต้องมีขนาดกว้าง เหมาะสมกับผู้เข้ารับความรู้แต่ละครั้ง
 - ห้องแบ่งกลุ่มย่อย ขนาดบรรจุได้ประมาณ ๑๐-๒๐ คน
 - รูปแบบการจัดที่นั่งจะใช้เฉพาะเก้าอี้จัดเป็นรูปครึ่งวงกลมหรือรูปตัวยู / หรือ รูปแบบอื่น

ที่เหมาะสมกับการจัดเคลื่อนตัว เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มร่วมกัน

โต๊ะทำงาน

หมายเหตุ หากห้องประชุมมีเพียงจำนวนห้องใหญ่ ๑ ห้อง หรือการจัดที่นั่งมีข้อจำกัดให้พิจารณาตามความเหมาะสม และจะใช้แต่เพียงเก้าอี้เท่านั้น เพราะโต๊ะจะเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะนี้

ส่วนที่ 1

มวลประสบการณ์
สิทธิมนุษยชนบนพื้นฐาน

สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

หลักการและเหตุผล

“สิทธิมนุษยชน” เป็นเรื่องที่กำลังได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทยทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติประกันสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งกลไกสำคัญต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้วย อาทิ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การละเมิดสิทธิมนุษยชนยังคงเกิดขึ้นทุกวันทั้งที่มีการรายงานผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ และที่ไม่มีการรายงานซึ่งเกิดได้จากความรู้และไม่รู้ เจตนาและไม่เจตนาของผู้กระทำ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากสังคมไทยขาดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน ตลอดจนภาคประชาชน

เพื่อเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ และการเรียนรู้หลักการของสิทธิมนุษยชน อันจะทำให้มีบุคลากรที่มีความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมได้ว่า กรณีใดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างไร อันจะเป็นพื้นฐานในการทำงาน เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอนาคต คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงกำหนดจัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์สิทธิมนุษยชน เครือข่ายส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้น เพื่อจะเป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตย และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ เคารพและปกป้องสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน แนวคิด หลักการและบริบทของสิทธิมนุษยชนในแง่มุมต่างๆ

๒. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย สิทธิมนุษยชนและกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ

๓. เพื่อเป็นการวางรากฐานให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และพัฒนาไปสู่การเป็นวิทยากร และผู้ฝึกอบรมด้านสิทธิมนุษยชนในอนาคต

๔. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๕๐ คน โดยคำนึงถึงสัดส่วนของ หญิง-ชาย ที่เหมาะสม ประกอบด้วย

๑. เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๑๕ คน

๒. ผู้นำชุมชน นักพิทักษ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ๓๕ คน

หมายเหตุ : กระบวนการเรียนรู้ที่ออกแบบในโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ พื้นฐานสิทธิมนุษยชน สำหรับผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติงาน ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนในสังคมเป็นหลัก

คุณสมบัติผู้เข้าร่วมการเรียนรู้

๑. มีภาระหน้าที่ในงานด้านสิทธิมนุษยชน
๒. มีประสบการณ์การทำงานด้านการส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพ
๓. สามารถเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ตลอดหลักสูตร

ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ๓ วัน

สถานที่จัดฝึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ห้องประชุมใหญ่เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าร่วมการเรียนรู้ และพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

โครงสร้างหลักสูตร จำนวน ๒๐ ชั่วโมง ได้แก่รายวิชา ดังต่อไปนี้

๑. หลักการพื้นฐาน แนวคิดของสิทธิมนุษยชน ๑๐ ชั่วโมง
 - ๑.๑ สิทธิมนุษยชน ความหมาย คัดค้านความเป็นมนุษย์
 - ๑.๒ ขอบเขตและที่มาของสิทธิมนุษยชน(ในศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี กฎหมาย ฯลฯ)
 - ๑.๓ หลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ
 - ๑.๔ สิทธิสตรีและบทบาทหญิงชาย
 - ๑.๕ มายาคติของสิทธิมนุษยชน (ความเชื่อ ความคิด ที่ได้รับการถ่ายทอด จนคิดว่าเป็นข้อมูลจริง)
๒. สิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ ๑๐ ชั่วโมง
 - ๒.๑ เจตนารมณ์และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ
 - ๒.๒ การผูกพันของรัฐกับประชาชน
 - ๒.๓ สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ / สิทธิในข้อมูลข่าวสารของราชการ
 - ๒.๔ กลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
 - ๒.๔.๑ ตามรัฐธรรมนูญ
 - ศาลรัฐธรรมนูญ
 - ศาลปกครอง
 - ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
 - คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 - ๒.๔.๒ กลไกทางสังคม
 - การร้องเรียน
 - การชุมนุม
 - การแถลงข่าว

วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ครั้งนี้ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรม โดยกำหนดให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายในสัดส่วนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อ อาทิ

๑. การบรรยายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิ และวิทยากรกระบวนการ
๒. การสัมมนาในกลุ่มย่อยเพื่อทำความเข้าใจในประเด็นสิทธิมนุษยชน
๓. การรายงานผลการสัมมนาในกลุ่มย่อย โดยไม่จำกัดรูปแบบการนำเสนอ

การประเมินผล

๑. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจ และการตอบคำถามของผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๒. สังเกตการแสดงความคิดเห็น การให้ความร่วมมือในกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๓. สังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เปรียบเทียบกับวันแรก และวันสุดท้าย
๔. ผลการปฏิบัติงาน

กำหนดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สิทธิมนุสยชนชั้นพื้นฐานสำหรับผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติงาน และนักพิทักษ์สิทธิมนุสยชน
ระหว่าง วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....
ณ.....

วันแรก

- ๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น. รายงานตัว ลงทะเบียน รับเอกสาร
๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ น. พิธีเปิดการประชุม และบรรยายพิเศษ
๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น. พักร
๑๐.๔๕ - ๑๒.๐๐ น. แนะนำตัว / ความคาดหวัง / แนะนำวิทยากร / ตรวจสอบความพร้อม
ก่อนอบรม และชี้แจงรายละเอียดกระบวนการเรียนรู้
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๓๐ - ๑๔.๔๕ น. สิทธิมนุสยชนกับชีวิตของเรา
๑๔.๔๕ - ๑๕.๐๐ น. พักร
๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. หลักการสำคัญของสิทธิมนุสยชน
๑. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
๒. หลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ
๑๗.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. พักรับประทานอาหารเย็น
๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. ทบทวนสาระสำคัญและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประเด็นสิทธิมนุสยชน
วิเคราะห์สาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุสยชน

วันที่สอง

- ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น. ทบทวนเนื้อหาสาระของวันที่หนึ่ง
๐๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. บทบาทหญิงชาย กับสิทธิมนุสยชน
ปัญหาสิทธิมนุสยชนรอบตัวเรา (ในชุมชน)
หลักการสิทธิมนุสยชนตามที่กฎหมาย และรัฐธรรมนูญรับรอง
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. การวิเคราะห์ปัญหาสิทธิมนุสยชนในชุมชน
(วิเคราะห์สาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา จุดอ่อน - จุดแข็ง)
๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. รายงานกลุ่ม
๑๗.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. พักรับประทานอาหารเย็น
๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. ชมวิดีโอเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุสยชนของคน หรือไม่ได้รับ
ความเป็นธรรมของคนหรือกลุ่มต่างๆ

วันที่สาม

๐๘.๓๐ - ๑๐.๓๐ น. กลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ

๑. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. ศาลปกครอง
๓. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
๔. กลไกทางสังคม

๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น. พักร

๑๐.๔๕ - ๑๒.๐๐ น. การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชน

๑. การรวมกลุ่มอย่างไรจึง "เข้มแข็ง"
๒. แนวทางการรณรงค์เชิงนโยบาย

๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น. การกำหนดแผนในการแก้ปัญหาของชุมชน (การกำจัดจุดอ่อน การเสริมจุดแข็ง และองค์การที่สนับสนุน)

๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น. พักร

๑๔.๔๕ - ๑๖.๓๐ น. อภิปรายทั่วไป สรุปการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล การอบรม ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเอง

๑๖.๓๐ น. พิธีปิดการอบรม

หมายเหตุ กำหนดการนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ส่วนที่ 2

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๑ การแนะนำตน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. แสดงออกโดยการแนะนำตนเอง
๒. มีความคุ้นเคยกันระหว่างผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระยะเวลา ๒๐ นาที มี ๒ กิจกรรมให้เลือก

สาระการเรียนรู้ การแนะนำตนของผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกคน

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละคน แนะนำตนเอง โดยบอกชื่อ นามสกุล ที่อยู่ และปัญหาที่พบ

สื่อ -

การประเมินผล จากการสังเกต ดังนี้

๑. การแสดงออกของผู้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๒. ความคุ้นเคยและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ของผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้

หรือ กิจกรรมเลือก

๑. แจกชิ้นส่วนของภาพให้ผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกคน และให้แต่ละคนพยายามหาชิ้นส่วนของภาพอีกชิ้นที่ต่อกันได้ภาพสมบูรณ์

๒. เมื่อพบคู่ของตนแล้ว ให้พูดคุย ถามชื่อ นามสกุล ที่อยู่ ปัญหาที่พบ ลักษณะเด่น ฯลฯ
๓. แนะนำคู่ของตนกับสมาชิกในกลุ่มใหญ่
๔. วิทยากรให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม

สื่อ

๑. ภาพต่างๆ จากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ ขนาดเท่าๆ กัน แต่ละ แผ่นตัดแบ่งเป็น ๒ ส่วน
- จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

การประเมินผล

เหมือนกิจกรรมแรก

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๒ ก ความคาดหวังจากการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. ระบุความต้องการของตนเองในการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้
๒. แลกเปลี่ยนความคาดหวังของตนกับผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้คนอื่นได้
๓. กำหนดกติกาในการปฏิบัติตนร่วมกันในการประชุม

ระยะเวลา ๓๐ นาที

สาระการเรียนรู้ ความคาดหวังในการมาเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และข้อตกลงร่วมกัน

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. แจกกระดาษ ขนาด ๔x๘ นิ้ว ให้ผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คนละ ๓ แผ่น ให้เขียนความในใจว่า มาประชุมครั้งนี้คิดว่าจะได้อะไร ในกระดาษแผ่นละ ๑ ข้อ คนละ ๓ ข้อ
๒. ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปติดที่กระดานหน้าห้อง จัดกลุ่มของความคิดเห็นเหมือนกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน
๓. วิทยากร นำพูดคุยเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุป

สื่อ

๑. กระดาษ ตัดขนาด ๔x๘ นิ้ว จำนวน ๓ เท่าของผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๒. กระดานไวท์บอร์ด หรือ กระดาษปรีฟ แผ่นใหญ่
๓. กระดาษกาวย่น
๔. ปากกาเคมี

การประเมินผล สังเกตการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ของผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้

หรือ กิจกรรมเลือก

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. วิทยากรทักทายพูดคุยกับผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถึงทุกข์สุข อากาศวันนั้นๆ การเดินทาง และความคาดหวังที่ต้องการจากการประชุม โดยถามทุกๆ คน (กรณีผู้เข้าร่วมประชุมเขียนหนังสือไม่ได้) วิทยากร บันทึกคำตอบบนกระดาษปรีฟ พร้อมความถี่ของคำตอบ
๒. ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนทุกคนร่วมกันสรุปสิ่งที่ทุกคนคาดหวังในการประชุมครั้งนี้ วิทยากรบันทึกผลสรุป แล้วติดไว้หน้าห้องประชุม

สื่อ

๑. กระดาษปรู๊ฟ
๒. กระดาษขาว
๓. ปากกาเคมี

การประเมินผล

๑. เหมือนกิจกรรมแรก

เรื่องที่ ๒ ข. ข้อตกลงร่วมกัน

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. วิทยากรเกริ่นนำเกี่ยวกับความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติตนของแต่ละคนควรมีกฎ กติกา ร่วมกัน ขอให้ทุกคนเสนอข้อปฏิบัติเพื่อการประชุมที่มีประสิทธิภาพ
๒. วิทยากรบันทึก ข้อเสนอของสมาชิกบนกระดาษปรู๊ฟ
๓. สมาชิกและวิทยากร ลงนามตามติวร่วมกัน แล้วบันทึกข้อตกลงร่วมกันบนกระดาษปรู๊ฟ ติดไว้หน้าห้องประชุม

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๓ ประสบการณ์ของข้าพเจ้า

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. เข้าใจวัตถุประสงค์ รูปแบบกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ความร่วมมือในกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เหมาะสม

๒. บอกความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเดิมของตนได้

๓. แลกเปลี่ยนแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนกับผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อื่นได้

ระยะเวลา ๕ นาที

สาระการเรียนรู้

๑. ความเป็นมา วัตถุประสงค์ กระบวนการ สาระการเรียนรู้ เอกสารประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๒. การทดสอบความรู้ เจตคติด้านสิทธิมนุษยชนก่อนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. ให้ผู้จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชี้แจงความเป็นมา วัตถุประสงค์ รูปแบบกระบวนการ สาระการเรียนรู้ และเอกสารประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๒. แจกใบกิจกรรมที่ ๑ เรื่องประสบการณ์เดิม ก่อนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เวลาผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตอบ ๕ นาที แล้วเก็บรวบรวม (กรณีผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อ่านเขียนไม่คล่องให้วิทยากรอ่านคำถามให้ฟังที่ละข้อ)

๓. ชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม ว่าเพียงต้องการทราบความรู้ ความเข้าใจ แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของแต่ละท่านเท่านั้น ประโยชน์เพื่อจัดสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้

หมายเหตุ ใบกิจกรรมที่ ๑ จะใช้ทดสอบผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อีกครั้ง เมื่อจบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (วันที่ ๓ ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สื่อ

๑. ใบกิจกรรมที่ ๑ "ประสบการณ์เดิม ก่อนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้"

๒. ดินสอ / ปากกา

การประเมินผล

๑. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจ

๒. การตอบแบบสอบถาม

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๔ สิทธิมนุษยชนกับชีวิตของเรา

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. ระบุความต้องการขั้นพื้นฐานของตนเอง และการปรับเปลี่ยนความต้องการตามสภาวะการณ์ได้
๒. รู้และเข้าใจความต้องการพื้นฐานของสังคม

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

สาระการเรียนรู้

๑. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิติดตัวของทุกคนตั้งแต่เกิด
๒. สิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคนโดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อายุ อาชีพ ฯลฯ
๓. สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนทุกคนที่ต้องได้รับ
๔. สิทธิมนุษยชนเป็นองค์รวม แยกออกเป็นส่วนๆ ไม่ได้และต้องพึ่งพิงกัน

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. วิทยากรนำพูดคุยเกี่ยวกับความจำเป็นในชีวิตของแต่ละบุคคล
๒. แบ่งกลุ่มผู้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นกลุ่มละประมาณ ๑๐ คน
๓. แจกใบกิจกรรมที่ ๒ สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคุณมีอะไรบ้าง ๖ อย่าง ให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คนละ ๑ แผ่น เขียนสิ่งที่จำเป็นจริงๆ ขาดไม่ได้ คนละ ๖ อย่าง ในใบกิจกรรม
๔. ให้ทุกคนในกลุ่ม แลกเปลี่ยนคำตอบกัน หาข้อสรุปที่จำเป็นสำหรับทุกคนในกลุ่ม แล้วเขียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม ในแผ่นใส
๕. แต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนนำเสนอในกลุ่มใหญ่
๖. วิทยากรสรุป พร้อมเพิ่มเติมข้อมูล เพื่อเชื่อมโยงสู่สิทธิของแต่ละคน สิทธิของมนุษย์
๗. แจกใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง "สิทธิมนุษยชนกับชีวิตของเรา"

สื่อ

๑. ใบกิจกรรมที่ ๒ "สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคุณมีอะไรบ้าง"
๒. ใบความรู้ที่ ๑ สิทธิมนุษยชนกับชีวิตของเรา
๓. แผ่นใส
๔. ปากกาเขียนแผ่นใส

การประเมินผล จากการสังเกต ดังนี้

๑. สังเกตการร่วมมือในการทำกิจกรรม
๒. สังเกตการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
๓. ผลการปฏิบัติงาน

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๕ หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน (ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. บอกความหมาย ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้
๒. อธิบายขอบเขต และที่มาของสิทธิมนุษยชน

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้

๑. ความหมาย และความสำคัญของสิทธิมนุษยชน
๒. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
๓. ขอบเขต และที่มาของสิทธิมนุษยชน

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. วิทยากรสนทนาเกี่ยวกับพลเมืองโลก ประกอบด้วยประชากร แบ่งโดยใช้เกณฑ์เชื้อชาติ อาชีพ ฐานะ ภาษา ฯลฯ

๒. เสนอกรณีตัวอย่าง จากภาพกลุ่มประชากร ๕ คน โดยสารแพลงก์ในแม่น้ำ มีพระ คนต่างชาติ คนชรา เด็ก ๕ ขวบ คนพิการตาบอด สถานการณ์แพจะแตกแน่ๆ บังเอิญมีเรือเล็กมารับไปได้เพียง ๔ คน ให้กลุ่มช่วยกันคิด ตามประเด็น หรือ

ให้ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ออกมาวาดภาพ

คนที่ ๑ วาดภาพแพ

คนที่ ๒-๖ วาดภาพผู้โดยสาร พระ คนต่างชาติ คนชรา เด็ก คนพิการตาบอด ตามความถนัดของผู้วาด สถานการณ์แพจะแตกแน่ๆ บังเอิญมีเรือเล็กมารับไปได้เพียง ๔ คน ให้กลุ่มช่วยกันคิด ตามประเด็น

ประเด็น ๒.๑ กลุ่มของท่านจะแก้ไขปัญหาอย่างไร

๒.๒ ด้วยวิธีอะไร (ให้เหตุผล)

๓. กลุ่มอภิปราย สรุปความเห็นของกลุ่ม พร้อมเตรียมนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่

๔. กลุ่มรายงานผล

๕. วิทยากรสรุปผลการรายงาน พร้อมทั้งประเด็นให้ผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้อภิปรายต่อในประเด็น ต้องการให้ทุกคนรอดหรือไม่ เพราะอะไร

๖. วิทยากรเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับสิ่งกำหนดสถานภาพของคน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คุณค่าของคน ในฐานะตามธรรมชาติ ทางสังคมประกอบผ่านในรัฐธรรมนูญมาตรา ๔

๗. แจกใบความรู้ที่ ๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สื่อ

๑. ใบกิจกรรมที่ ๓ เรื่อง คักดีศรีความเป็นมนุษย์ ภาพกรณีตัวอย่าง
๒. แผ่นใส พร้อมที่เขียนแผ่นใส หรือกระดานปูลูฟ พร้อมปากเคมี
๓. ใบความรู้ที่ ๒ คักดีศรีความเป็นมนุษย์

การประเมินผล

๑. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
๒. สังเกตกระบวนการคิด การให้เหตุผล
๓. การแสดงออกของสมาชิก

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๖ หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน (หลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. อธิบายความหมายสำคัญของความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติได้
๒. ปฏิบัติตามหลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ ได้ถูกต้องพร้อมแนะนำผู้อื่นได้

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้

๑. หลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ
๒. มายาคติของสิทธิมนุษยชน

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. วิทยากรสนทนากล่าวนำเกี่ยวกับความเสมอภาค หรือการไม่เลือกปฏิบัติ ที่ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เคยพบในชีวิตประจำวัน หรือข่าวในขณะนั้น

๒. กิจกรรมเลือกปฏิบัติ ๑ กิจกรรม

ก. แจกใบกิจกรรมที่ ๔ กรณีตัวอย่าง เกี่ยวกับความเสมอภาค กลุ่มละ ๑ เรื่อง ให้กลุ่มอภิปรายตามประเด็นที่กำหนด หรือ

ข. ให้ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงบทบาทสมมติ เป็นนายจ้าง ลูกจ้าง คนไทย คนพม่า คนเขมร นายจ้างตกลงจ่ายค่าแรงไม่เท่ากันให้ลูกจ้างคนไทยในอัตราที่สูงกว่าลูกจ้างชาวต่างชาติ ให้กลุ่มอภิปรายตามประเด็น ดังนี้

- ๑) ถ้าท่านเป็นนายจ้าง ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่ เพราะอะไร
- ๒) การกระทำของนายจ้างเป็นการเลือกปฏิบัติหรือไม่อย่างไร
๓. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปราย สมาชิกแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
๔. วิทยากรเพิ่มเติมในสาระสำคัญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ จากกรณีตัวอย่าง
๕. วิทยากรอธิบาย ประกอบแผ่นใส เรื่อง มายาคติของสิทธิมนุษยชน
๖. แจกใบความรู้ที่ ๓ หลักความเสมอภาค

สื่อ

๑. ใบกิจกรรมที่ ๔ เรื่อง ความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับความเสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติเท่าจำนวนกลุ่ม

๒. แผ่นใสพร้อมปากกาเขียนแผ่นใส หรือกระดานปาร์ตี้ พร้อมปากกา
๓. เอกสารรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐
๔. แผ่นใส สรุปเรื่องความเสมอภาค
๕. ใบความรู้ที่ ๓ หลักความเสมอภาค

การประเมินผล จากการสังเกต ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๒. การแสดงความคิดเห็น

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๗ บทบาทหญิงชายกับสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. อธิบายที่มาของ การเลือกปฏิบัติและความไม่เป็นธรรมในสังคม ได้
๒. อธิบายความเสมอภาคระหว่างหญิง - ชาย ได้ถูกต้อง

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้

บทบาทของหญิง - ชาย

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. วิทยากรทบทวนเรื่องความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
๒. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มละประมาณ ๖ คน ให้มีทั้งหญิง-ชาย จำนวนเท่าๆกัน หรือใกล้เคียงกัน

๓. กิจกรรมเลือกปฏิบัติ ๑ กิจกรรม

ก วิทยากรแจกใบกิจกรรมที่ ๕ เรื่องบทบาทหญิง-ชายกับสิทธิมนุษยชน ให้กลุ่มละ ๑ เรื่อง ให้กลุ่มระดมความคิดร่วมอภิปราย แล้วตอบคำถามในใบงานที่แจก แล้วให้แต่ละกลุ่ม ส่งผู้แทนนำเสนอผลงานของกลุ่ม วิทยากรบันทึกในกระดานสรุป หรือ

ข ระดมพลังสมองผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็น "ถ้าฉันถึง ผู้ชาย ผู้หญิง ท่านนึกถึงอะไร" แล้ววิทยากรบันทึกคำตอบของทุกคนลงในกระดานสรุป

๔. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอหมดแล้ว ให้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกัน

๕. วิทยากรสรุป คนเรามีความเชื่อติดตัวมาตั้งแต่เกิด เนื่องจากการอบรม เลี้ยงดูจากบ้าน สังคม วัฒนธรรม จากคำบอกเล่า และสื่อต่างๆ บางครั้งจะยึดติดอยู่กับความเคยชิน มักจะเหมารวม เช่น คนจีนขี้เกียจ คนอีสานเป็นคนขยันอดทน ซึ่งจริงๆ อาจไม่เป็นเช่นนั้นก็ได้

สื่อ

๑. ใบกิจกรรมที่ ๕ เรื่อง บทบาทหญิงชายกับสิทธิมนุษยชน
๒. กระดานสรุป พร้อมปากกาเคมี
๓. ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง ความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติ
๔. แผ่นใสสรุปเรื่องความเสมอภาค

การประเมินผล

๑. สังเกตการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
๒. ความรู้ ความเข้าใจ จากการตอบคำถาม
๓. ผลการปฏิบัติงาน

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๔ ปัญหาสิทธิมนุษยชนรอบตัวเรา (ในชุมชน)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. จำแนกปัญหาที่ตนเองหรือกลุ่มถูกละเมิด หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม พร้อมระบุมাত্রาของรัฐธรรมนูญ ที่ถูกละเมิดได้
๒. อธิบายมาตราต่างๆ ในรัฐธรรมนูญ ที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนได้ (เฉพาะปัญหาของกลุ่มผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้)
๓. นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการปกป้องคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิของตนเองและชุมชนต่อไป

สาระการเรียนรู้

๑. ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในชุมชน
๒. สิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญรับรอง

ระยะเวลา ๓ ชั่วโมง

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. ให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละกลุ่ม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับการถูกละเมิดสิทธิหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม จัดหมวดหมู่ของเรื่อง แล้วนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ (ตามใบกิจกรรมที่ ๖) เรื่อง ปัญหาสิทธิมนุษยชนรอบตัวเรา (ในชุมชน)
๒. ทุกกลุ่มรายงานผลต่อกลุ่มใหญ่
๓. วิทยากรสรุปผลรายงานกลุ่ม พร้อมอธิบายเพิ่มเกี่ยวโยงกลุ่มปัญหา กับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของกลุ่มที่ปรากฏตามรัฐธรรมนูญ มาตราต่างๆ
 ๔. ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อภิปราย ชักถามเพิ่มเติม
 ๕. แนะนำให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือศึกษาใบความรู้ที่ ๔ เรื่องสิทธิมนุษยชนตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง
 ๖. วิทยากรสรุป พร้อมเพิ่มเติมข้อมูล เพื่อเชื่อมโยงสู่สิทธิของแต่ละคน สิทธิของมนุษย์

สื่อ

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
๒. แผ่นใส พร้อมปากกาเขียนแผ่นใส
๓. ใบกิจกรรมที่ ๖ เรื่อง ปัญหาสิทธิมนุษยชนรอบตัวเรา (ในชุมชน)
๔. ใบความรู้ที่ ๔ เรื่องสิทธิมนุษยชนตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง (บางมาตราที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน)

การประเมินผล จากการสังเกต ดังนี้

๑. สังเกตการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
๒. ความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของบทบัญญัติ

หมายเหตุ กรณีผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถอ่านหนังสือได้คล่อง ในกรณีศึกษา บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตราต่างๆ ตามข้อปัญหาของกลุ่ม อาจใช้เกมส์การแข่งขันเปิดรัฐธรรมนูญได้

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๙ การละเมิดสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยได้
๒. อธิบายกระบวนการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาได้เหมาะสม

ระยะเวลา ๒ ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้

๑. ปัญหาการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้นในสังคม
๒. กระบวนการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. วิทยากรนำเสนอเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ผลที่ได้รับ แนวทางป้องกันแก้ไข
๒. ให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชมวิดีโอ จากรายการตนคันคอง ตอน "ยายไฮ คนหวงแผ่นดิน" หรือกรณีอื่นๆ
๓. หลังชมวิดีโอ แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (กลุ่มเดิม) อภิปรายในประเด็น
 - ๓.๑ เรื่องที่ท่านได้ชมเป็นการละเมิดสิทธิด้านใด มีกระบวนการเรียกร้องสิทธิอย่างไรบ้าง
 - ๓.๒ ถ้าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับท่าน / หมู่บ้านท่านจะอย่างไร
๔. ทุกกลุ่มรายงานต่อกลุ่มใหญ่
๕. วิทยากรเพิ่มเติมความรู้

สื่อ

๑. วิดีทัศน์รายการตนคันคอง ตอน "ยายไฮ คนหวงแผ่นดิน" หรือกรณีอื่นๆ
๒. ใบกิจกรรมที่ ๗ เรื่อง การต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน
๓. แผ่นใส และที่เขียนแผ่นใส

การประเมินผล จากการสังเกต ดังนี้

๑. ความตั้งใจ ความสนใจ
๒. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
๓. การใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ปัญหา

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๑๐ กลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. อธิบายบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประชาชนได้
๒. เลือกใช้บริการหน่วยงานรัฐ เพื่อช่วยเหลือคุ้มครองการแก้ปัญหาของตนได้ถูกต้อง

ระยะเวลา ๒ ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้

๑. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ
๒. ขั้นตอนการขอความช่วยเหลือ
๓. กลไกทางสังคม (การร้องเรียน การชุมนุม)

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. สันทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การขอความช่วยเหลือที่เคยปฏิบัติ
๒. ใคร่ครวญกันว่า มีหน่วยงานใดที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของท่านได้บ้าง
๓. บรรยายประกอบแผ่นใส "บทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ แจกใบความรู้ที่ ๖ เรื่องกลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน"
๔. ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิทยากร ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือหมู่บ้านผู้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางแก้ปัญหา หน่วยงานสนับสนุน
๕. อภิปรายซักถาม ร่วมกันสรุปแนวทางการนำไปใช้ และ/หรือ นำไปเผยแพร่

สื่อ

๑. แผ่นใส เรื่องบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ
๒. ใบความรู้ที่ ๖ เรื่อง กลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. กรณีตัวอย่างของผู้เข้าร่วมประชุม

การประเมินผล จากการสังเกต ดังนี้

๑. สังเกตความสนใจการมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น
๒. การถาม-ตอบ / การวิเคราะห์ข้อมูล

แผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ ๑๑ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสามารถ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการถูกละเมิดสิทธิหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม พร้อมบอกแนวทางการป้องกันแก้ไขได้

๒. ใช้กลไกทางสังคม ในการแก้ไขปัญหาได้เหมาะสม

ระยะเวลา ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

สาระการเรียนรู้

๑. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปัญหา (สาเหตุการเกิดปัญหา ขั้นตอนการแก้ไขปัญหา จุดอ่อนและจุดแข็งของการแก้ไข)

๒. แนวทางการป้องกันแก้ไข

๓. หน่วยงาน / องค์กร ที่สนับสนุนส่งเสริม

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. ให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกกลุ่ม พิจารณาปัญหาที่ถูกละเมิดสิทธิหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมของกลุ่ม ในประเด็น (ปัญหาการละเมิดสิทธิในชุมชนที่กลุ่มเลือกแล้ว)

๑.๑ ขั้นตอนการเกิดปัญหา

๑.๒ ขั้นตอนการแก้ปัญหา

๑.๓ จุดอ่อนของกลุ่ม

๑.๔ จุดแข็งของกลุ่ม

๒. ทุกกลุ่มนำเสนอผลการพิจารณาของกลุ่ม

๓. ให้กลุ่มวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม การกำจัดจุดอ่อน เสริมจุดแข็งช่องทางการแก้ไขปัญหา หน่วยงาน / องค์กร ผู้สนับสนุน ตามใบกิจกรรมที่ ๘ เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชน

๔. แผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของกลุ่ม หลังจบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๕. วิทยากรสรุป พร้อมเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับการใช้กลไกทางสังคมเพื่อคุ้มครองสิทธิ

๖. วิทยากรสรุป พร้อมเพิ่มเติมข้อมูล เพื่อเชื่อมโยงสู่สิทธิของแต่ละคน สิทธิของมนุษย์

สื่อ

๑. ใบกิจกรรมที่ ๘ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชน”

๒. แผ่นใสและที่เขียนแผ่นใส

การประเมินผล จากการสังเกต ดังนี้

๑. สังเกตความตั้งใจ ความสนใจ ในการปฏิบัติงาน

๒. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

๓. แผนการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาชุมชนของกลุ่ม

ส่วนที่ 3

ใบกิจกรรม

(กระบวนการนำไปสู่การเรียนรู้)

ใบกิจกรรมที่ ๑

เรื่อง ประสบการณ์ของข้าพเจ้า

คำชี้แจง

๑. ให้ผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตอบคำถามทั้ง ๑๔ ข้อข้างล่างนี้ โดยใช้เวลา ๕ นาที
๒. เมื่อตอบคำถามแล้ว นำส่งวิทยากร

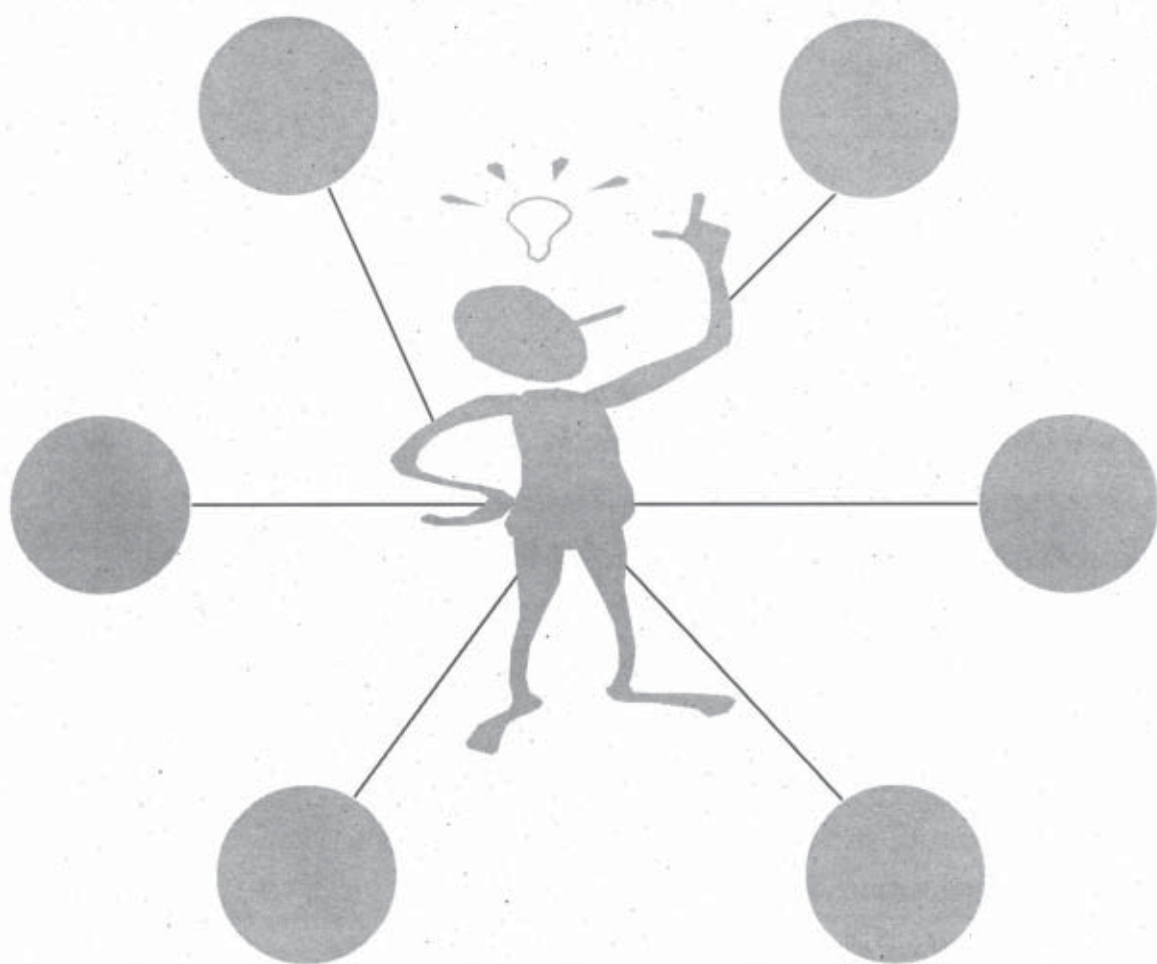
คำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
๑. พ่อแม่ที่ยากจนมีสิทธิ นำลูกสาวไปเร่ขายบริการทางเพศได้ เพื่อหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว		
๒. “สิทธิมนุษยชน” เป็นหลักคิดและวิถีปฏิบัติของประเทศตะวันตกที่มีความเจริญแล้ว ไม่สามารถที่จะนำมาปฏิบัติให้เป็นจริงได้สำหรับสังคมไทย		
๓. ประชาชนสามารถรวมกลุ่ม เป็นชมรม สโมสร หรือหมู่คณะใดๆ ก็ได้ โดยไม่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมาย		
๔. นายอำเภอจัดประชุมชาวบ้านเพื่อรับฟังความเห็นว่าการสร้างฝายน้ำล้น ในหมู่บ้านหรือไม่ ถือว่าได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแล้ว		
๕. สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิที่กฎหมายรับรองไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น		
๖. ชาวเขาที่มีความรู้ทางกฎหมาย แม้สอบเข้ารับราชการเป็นผู้พิพากษาได้ ก็ไม่ควรรับเข้าทำงาน เพราะจะมีความลำเอียงตัดสินความเข้าข้างชาวเขาที่ทำผิดกฎหมาย		
๗. คนพม่าเข้าเมืองไทยโดยผิดกฎหมาย ทำงานเป็นลูกจ้างในไร่ ไม่ควรได้รับค่าจ้างเท่าคนไทย		
๘. โรงเรียนออกระเบียบห้ามนักเรียนหญิงไว้ผมยาว ถือเป็นการละเมิดสิทธิของเด็ก		
๙. เราจะนับถือผีสงนางไม้ จะเชื่อถือพระเจ้าองค์ใดหรือไม่เชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ ก็ได้ เป็นสิทธิมนุษยชนของคนแต่ละคน		
๑๐. ผัวเมียทะเลาะตบตีกันเป็นเรื่องธรรมดา เพื่อนบ้านไม่เกี่ยว และไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชน		
๑๑. ไม่ควรให้ชุมชนจัดการป่าชุมชนเอง เพราะชุมชนจะร่วมมือกับนายทุนบุกรุกแผ้วถาง และอ้างสิทธิตั้งถิ่นฐานในป่าชุมชน		
๑๒. รัฐบาลทหารของพม่า จับกุมนางองซาน ซู จี โดยไม่ส่งฟ้องศาล เป็นเรื่องภายในของพม่า		
๑๓. ไม่ควรมีการสอนสิทธิมนุษยชนในโรงเรียน เพราะเด็กจะเรียกร้องสิทธิจนจนวายไม่สามารถควบคุมได้		
๑๔. เจ้าหน้าที่ตำรวจนำตัวผู้ต้องหาเข้ามายาฆ่ามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนได้		

ชื่อผู้ตอบ.....

ใบกิจกรรมที่ ๒

เรื่อง สิทธิมนุษยชนกับชีวิตของเรา

คำชี้แจง จงเขียนสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมา ๖ อย่าง

- คำถาม
๑. ให้แต่ละคนตอบคำถามลงในวงกลมๆ ละ ๑ อย่าง
 ๒. ให้แลกเปลี่ยนในกลุ่ม แล้วหาข้อสรุปที่จำเป็นสำหรับทุกคน

ใบกิจกรรมที่ ๓ เรื่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

คำชี้แจง จดดูภาพต่อไปนี้ แล้วร่วมกันพิจารณาตามประเด็น

มีแพโดยสาลำหนึ่ง รับผู้โดยสารมา ๕ คน ดังภาพ ชำแม่น้ำที่ไหลเชี่ยว บังเอิญแพชนก้อนหินได้รับความเสียหาย และกำลังจะล่ม ในขณะนั้นมีเรือหาปลาขนาดเล็กลำหนึ่งผ่านมา และจะเข้าไปรับผู้โดยสารบนแพลำนั้น โดยเรือหาปลาสามารถรับผู้โดยสารได้เพียง ๔ คนเท่านั้น

- คำถาม**
๑. กลุ่มของท่านจะแก้ปัญหานี้ อย่างไร (ให้เหตุผล)
 ๒. ทุกคนควรมีชีวิตรอดหรือไม่ เพราะอะไร

ใบกิจกรรมที่ ๔

เรื่อง ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ

คำชี้แจง จงศึกษากรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้ แล้วอภิปรายตามประเด็น
กลุ่มที่ ๑

(๑) ในการคำนวณเงินได้บุคคลธรรมดาเพื่อเสียภาษีเงินได้ประจำปีนั้น กรมสรรพากรกำหนดว่า บุคคลใดมีรายได้มาก ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามาก บุคคลใดมีรายได้น้อย ก็ให้เสียภาษีเงินได้น้อยลงตามส่วน

(๒) ในการซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค ผู้ซื้อทุกคนต้องเป็นผู้เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือ VAT ๗ % โดยเท่าเทียมกัน

ประเด็น การเรียกเก็บภาษีเช่นนี้ ถือว่ามีความเสมอภาค และเป็นธรรม หรือไม่ เหตุผล

ใบกิจกรรมที่ ๔

เรื่อง ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ

คำชี้แจง จงศึกษากรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้ แล้วอภิปรายตามประเด็น
กลุ่มที่ ๒

ในการคัดเลือกปลัดกระทรวงพาณิชย์ ครั้งหนึ่ง มีข้าราชการระดับ ๑๐ จำนวน ๒ คน อยู่ในข่ายที่จะได้รับเลือก คนหนึ่งเป็นหญิง มีอาวุโสสูงกว่า มีอายุราชการเหลืออยู่ ๒ ปี เป็นที่ยอมรับของข้าราชการทั่วไป คนที่สองเป็นชาย อาวุโสน้อยกว่า และจะเกษียณอายุราชการ อีก ๓ ปี ข้างหน้า แต่ได้รับการยอมรับจากข้าราชการในกระทรวง ว่ามีความรู้ ความสามารถมากที่สุดในที่สุด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก็ได้เลือก ข้าราชการระดับ ๑๐ ซึ่งเป็นผู้ชาย เป็นปลัดกระทรวง โดยให้เหตุผล ผ่านการสัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่า

“ปลัดกระทรวงผู้ชายมีความคล่องตัวมากกว่าผู้หญิง เดี่ยวผมจะขอปรึกษางานในยามค่ำคืน หรือต้องไปราชการ นอนค้างอ้างแรมด้วยกันหลายคน เป็นผู้หญิงก็ไม่ค่อยจะสะดวกนัก”

ประเด็น เหตุผลของรัฐมนตรีที่ใช้ ในการเลือกปลัดกระทรวงเช่นนี้ ถือว่ามีความเป็นธรรม หรือไม่ เหตุผล

ใบกิจกรรมที่ ๔

เรื่อง ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ

คำชี้แจง จงศึกษากรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้ แล้วอภิปรายตามประเด็น
กลุ่มที่ ๓

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๐ บัญญัติกำหนดโทษเป็นกรณีพิเศษไว้ สรุปได้ว่า กรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ. นี้ หรือข้าราชการ หรือพนักงานองค์กร และหน่วยงานของรัฐผู้ใด ผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออก ยาเสพติดให้โทษ อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดฯ นี้ หรือร่วมมือสนับสนุนในการกระทำความผิดกล่าว ไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม ต้องระวางโทษเป็นสามเท่า ของโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้น

ประเด็น บทบัญญัติของกฎหมายเช่นนี้ ถือว่ามีความเสมอภาคและเป็นธรรม หรือไม่ เหตุผล

ใบกิจกรรมที่ ๔

เรื่อง ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ

คำชี้แจง จงศึกษากรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้ แล้วอภิปรายตามประเด็น
กลุ่มที่ ๔

ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดแห่งหนึ่ง ได้รับการร้องเรียนจากผู้ปกครองนักเรียนว่า ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มีเด็กชายไอ้ค้ออัก เกิดจากแม่ที่ติดเชื้อ HIV / เอ็ดส์ ขอให้นำเด็กชายไอ้ค้ออักออกไปเรียนที่อื่น ผู้ปกครองนักเรียนจะขอไม่นำลูกหลานของตน มาเรียนร่วมกับ เด็กชายไอ้ค้ออัก

ผู้อำนวยการโรงเรียน จึงขอร้องให้มารดาของเด็กชายไอ้ค้ออัก ออกไปเรียนที่อื่น

ประเด็น

๑. การกระทำของผู้อำนวยการโรงเรียน ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือไม่ เหตุผล
๒. ถ้าท่านเป็นผู้ปกครองนักเรียน ท่านจะทำเช่นนี้หรือไม่เพราะเหตุใด

ใบกิจกรรมที่ ๔

เรื่อง ความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ

คำชี้แจง จงศึกษากรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้ แล้วอภิปรายตามประเด็น
กลุ่มที่ ๔

โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่ง มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ว่า "นักเรียนที่ผู้ปกครองเป็นผู้มีอุปการะคุณต่อโรงเรียน หรือมีผู้ปกครองเป็นครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียน สามารถเข้าศึกษาในโรงเรียนได้โดยไม่ต้องสอบเข้าหรือจับสลาก"

ประเด็น ข้อกำหนดของโรงเรียนเช่นนี้ ถือว่ามีความเสมอภาคและเป็นธรรม หรือไม่ เหตุผล

ใบกิจกรรมที่ ๕

เรื่อง บทบาทหญิงชายกับสิทธิมนุษยชน

คำชี้แจง ให้กลุ่มอภิปรายตามประเด็นที่กำหนด แล้วบันทึกผลการอภิปราย
กลุ่มที่ ๒

ขอให้ท่านช่วยกันหาสุภาษิต คำพังเพย คำเปรียบเปรย ตลอดจน คำเสียดสี ที่กล่าวถึงคนกลุ่มต่างๆ เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก คนพิการ คนสูงอายุ เป็นต้น พร้อมอธิบายความหมายประกอบ

ใบกิจกรรมที่ ๕

เรื่อง บทบาทหญิงชายกับสิทธิมนุษยชน

คำชี้แจง ให้กลุ่มอภิปรายตามประเด็นที่กำหนด แล้วบันทึกผลการอภิปราย
กลุ่มที่ ๓

สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เสนอข่าว หรือ สะท้อนภาพของคนกลุ่มต่างๆ เช่น ผู้หญิง เด็ก คนสูงอายุ คนพิการ อย่างไรบ้าง

ใบกิจกรรมที่ ๕

เรื่อง บทบาทหญิงชายกับสิทธิมนุษยชน

คำชี้แจง จงอภิปรายตามประเด็นที่กำหนด แล้วบันทึกผลการอภิปราย
กลุ่มที่ ๔

ท่านมีความเห็นอย่างไรกับคำขวัญของรัฐบาลสมัยหนึ่ง “ไม่มีความยากจนในหมู่คนชน”

๑. ท่านคิดว่า คำขวัญนี้มีสาเหตุมาจากอะไร
๒. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร
๓. ถ้าไม่เห็นด้วย เพราะอะไร
๔. ถ้ารัฐบาลยังยึดแนวคิดนี้อยู่ จะส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร

ใบกิจกรรมที่ ๖

เรื่อง ปัญหาสิทธิมนุษยชนรอบตัวเรา (ในชุมชน)

คำชี้แจง

๑. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาที่ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบเป็นตัวกำหนด (กลุ่มละไม่เกิน ๑๐ ท่าน ถ้าเกิน ให้แยกเป็น ๒ กลุ่ม)
๒. ให้ทุกกลุ่มอภิปรายตามประเด็น ที่กำหนดให้ ใช้เวลา ๒๐ นาที
๓. เลือกผู้แทนกลุ่มเตรียมนำเสนอในกลุ่มใหญ่ (กลุ่มละ ๕ นาที)

ประเด็น

๑. กลุ่มของท่านถูกละเมิดสิทธิหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม เรื่องอะไรบ้าง อย่างไร
๒. ปัญหาของท่าน / ชุมชน มีสาเหตุจากอะไร วิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา ทำอย่างไรบ้าง

ใบกิจกรรมที่ ๗

เรื่อง การต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน

คำชี้แจง

๑. ให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกคน ชมรายการโทรทัศน์ เรื่องที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย (เป็นเรื่องที่คนทั่วไปทราบ) เช่น เรื่อง ของยายไฮ หรือ การต่อสู้ของชาวอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ฯลฯ

๒. ให้ทุกกลุ่ม (กลุ่มตามปัญหาที่พบ) อภิปรายตามประเด็น ที่กำหนด ใช้เวลา ๑๐ นาที

๓. เลือกผู้แทนกลุ่ม เตรียมนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ (๓ นาที)

ประเด็น

๑. เรื่องที่ท่านได้ชมเป็นการละเมิดสิทธิด้านใด มีกระบวนการเรียกร้องสิทธิอย่างไรบ้าง

๒. ถ้าเหตุการณ์เช่นนี้ เกิดขึ้นกับท่าน / หมู่บ้านท่าน จะทำอย่างไร

ใบกิจกรรมที่ ๘

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาลิทธิมนุษยชน

คำชี้แจง

๑. ให้ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มเดิม (กลุ่มปัญหา) นำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากใบกิจกรรมที่ ๖ เรื่องปัญหาลิทธิมนุษยชนรอบตัวเรามาร่วมกันหาแนวทางการป้องกันแก้ไข

๒. ให้ทุกกลุ่มอภิปรายร่วมกันหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหากลุ่ม ดังนี้

๒.๑ ขั้นตอนการเกิดปัญหา

๒.๒ ขั้นตอนการแก้ปัญหา

๒.๓ จุดอ่อนของกลุ่ม

๒.๔ จุดแข็งของกลุ่ม

แล้วกำหนดแผนการปฏิบัติงาน ตัวอย่างเช่น

แผนปฏิบัติงานกลุ่ม จัดจุดอ่อน เสริมจุดแข็ง

เรื่อง จุดอ่อน / แข็ง	กิจกรรม	องค์กรที่สนับสนุน	ผู้รับผิดชอบ

๓. ผู้แทนกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติงาน

ประเด็น

๑. ท่านคิดว่า ปัญหาที่ท่านถูกละเมิดสิทธิหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม เกิดจากสาเหตุใด

๒. กลุ่มของท่านใช้วิธีการใดบ้าง ในการเรียกร้องความเป็นธรรม และวิธีการของกลุ่มท่าน มีจุดอ่อน จุดแข็ง อย่างไร

๓. หลังจากทราบกลไกส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิแล้ว ท่านมีแผนในการปฏิบัติการณ์อย่างไร

ส่วนที่ 4

ใบความรู้

(แนวทางการหาคำตอบ)

ใบความรู้ที่ ๑

เรื่อง "สิทธิมนุษยชนกับชีวิตของเรา"

หลายปีมานี้ สิทธิมนุษยชนกลายเป็นถ้อยคำที่มีคนนำมาพูด มาเขียน ถกเถียงกันมากขึ้น บ้างก็ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องของฝรั่งมังค่า ไม่เข้ากับวัฒนธรรมไทย บ้างก็ว่าเป็นเรื่องไกล หรือใกล้ตัวไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตัวเรามากนัก ทั้งๆ ที่สิทธินี้เป็นของทุกคน เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนเรตั้งแต่เกิดมาจนตาย เป็นที่มาของความเจริญ ความสุข ความทุกข์ของคนเรา และสังคมอย่างมาก เริ่มตั้งแต่เกิดเป็นทารกเป็นเด็ก ซึ่งจะต้องได้รับการเลี้ยงดู ความรัก ความอบอุ่น การศึกษา เมื่อโตขึ้นจะต้องมีปัจจัยในการดำรงชีพ อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า ยารักษาโรค มีงานทำ ฯลฯ อย่างเช่น ถ้าเป็นชาวนา ชาวไร่ ก็ควรจะมีที่ดินพอสมควร สำหรับทำมาหากิน ขายผลผลิตในไร่นาขายดีธรรม อยู่ในชุมชน สังคมและประเทศที่สงบ สันติสุข โดยมีปากเสียง เข้าร่วมกิจกรรมของสังคม และรัฐได้รับการบริการด้านต่างๆ จากรัฐ มีความเพ็ดพิเลินกับศิลปะ วรรณกรรม แล้วเมื่อตายก็ไม่ตายเพราะถูกฆ่าฟัน ฯลฯ คนเราจะได้สิ่งเหล่านั้นมาจะต้องแสวงหา กระทำหรือดำเนินการอย่างหนึ่ง ซึ่งการแสวงหา กระทำหรือดำเนินการดังกล่าว ถือว่าเป็นสิทธิของคนเราทุกคน และเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดซึ่งรัฐ และสังคมจะต้องยอมรับ สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิทธิพื้นฐาน ประการหนึ่งของมนุษย์เรา

เนื่องจากสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน จึงมีเนื้อหาบัญญัติประการ ประการแรกๆ คือ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยมนุษย์ทุกคนล้วนมีคุณค่าในฐานะที่มีชีวิต มีร่างกาย เลือดเนื้อ ความรู้สึกนึกคิด จิตวิญญาณ และมีความหมายต่อการดำรงอยู่ของมนุษยชาติ ของประเทศ และสังคมที่ตนสังกัด นอกจากนี้ไม่มีใครชอบการถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม และถูกปฏิบัติราวกับเขามิใช่เป็นมนุษย์ ฉะนั้นเราจะต้องปฏิบัติต่อมนุษย์ทุกคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเหมือนกับเรา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงได้นำความคิดสิทธิมนุษยชนมาบัญญัติไว้ในมาตรา ๔ เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมาตรา ๒๖ เพื่อให้รัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐดำเนินการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนพลเมือง

สิทธิที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนเรามากที่สุด คือ สิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตามที่ได้กล่าวแล้วว่ามนุษย์เรามีร่างกายเป็นเรือนร่างสำคัญของชีวิต ร่างกายของคนเราหล่อเลี้ยงด้วยชีวปัจจัยที่สำคัญ คือ อาหาร บ้าน เสื้อผ้า ยารักษาโรค และเครื่องอำนวยความสะดวกต่อชีวิตต่างๆ ฯลฯ โดยทั่วไป สิ่งเหล่านี้คนเราจะไดมาก็จะต้องทำการผลิตหรือการทำงานโดยใช้เครื่องมือในการทำมาหากินอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ที่ดิน พืช วัสดุ ทุน แรงงาน เครื่องจักร โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ เครื่องมือและผลผลิตถือเป็นทรัพย์สิน ผู้ผลิต ผู้หามาได้ย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินอันนั้น โดยรัฐ และสังคมจะรับรองโดยมีประเพณี และกฎหมายรับรองเป็นระบบกรรมสิทธิ์ต่างๆ

สิทธิในทรัพย์สินจึงเป็นสิทธิมนุษยชนที่นำมาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิต มีรายได้ มีฐานะ และศักดิ์ศรีในสังคม ทรัพย์สินของใคร ใครก็ย่อมແทนหาง ถ้าทรัพย์สินที่เราหามาได้ถูกแย่งชิงไป สังคมจะมีแต่ความไม่สงบสุข บ้านเมืองปั่นป่วน วุ่นวาย เกิดการทำร้ายร่างกายเพื่อแย่งชิงทรัพย์สินอย่างกว้างขวาง

รัฐและสังคมจะต้องให้ความคุ้มครอง ปกป้องทรัพย์สินของพลเมืองเท่าที่จะทำได้ ตั้งแต่ออกกฎหมาย วางนโยบาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติเรื่องราวเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ในมาตรา ๔๘ สรุปได้ว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง และมาตรา ๔๙ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะทำได้ถ้ามีเหตุยกเว้นบางประการ และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของที่ดิน

เนื่องจากการได้มาซึ่งทรัพย์สิน และรายได้ส่วนใหญ่ของคนเรามาจากการทำมาหากิน ในปัจจุบันเรียกว่าการประกอบอาชีพ ที่ผ่านมาประชาชนพลเมืองจะประกอบอาชีพได้มากน้อย ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความถนัด ความต้องการความรู้ ความคิดเห็นของแต่ละคนอันสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม เสรีภาพในการประกอบอาชีพ จึงเป็นสิทธิทางเศรษฐกิจ รัฐจะต้องเคารพ ค้ำประกันเสรีภาพประการนี้ โดยการอนุญาต ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก รวมทั้งสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง และที่สำคัญ รัฐจะต้องไม่ทำให้การประกอบอาชีพของพลเมืองโดยสุจริตมีอุปสรรค

เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ อย่างน้อย ๒ มาตรา คือ มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และมาตรา ๘๗ สรุปได้ว่า รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่มีการกำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชนเสียเอง

(จรัส ดิษฐากิชัย คู่มือสิทธิมนุษยชน ฉบับพลเมือง กรุงเทพฯ บริษัทสุทุมและบุตร ๒๕๕๗ หน้า ๓-๔)

ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง คัดัดศรีความเป็นมนุษย์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยที่บัญญัติรับรองเรื่องคัดัดศรีความเป็นมนุษย์ โดยบัญญัติว่า **“คัดัดศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”** (มาตรา ๔) **“การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงคัดัดศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”** (มาตรา ๒๖) **“บุคคลย่อมอ้างคัดัดศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิ และเสรีภาพของตนเองได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน....”** (มาตรา ๒๘)

การที่รัฐธรรมนูญใหม่นี้บัญญัติเรื่องคัดัดศรีความเป็นมนุษย์ไว้เป็นครั้งแรก คงมิได้หมายความว่าที่แล้วๆ มา คนในสังคมไทยไม่เคยมีคัดัดศรีความเป็นมนุษย์ และก็คงมิได้หมายความว่าคัดัดศรีความเป็นมนุษย์เพิ่งจะเริ่มมีเมื่อมีกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญรับรอง หากแต่เป็นการรับรองสิ่งที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติของมนุษย์ และสังคมมนุษย์ เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และอาจทำให้การพิจารณาถึงรูปธรรมของคัดัดศรีในความเป็นมนุษย์เป็นที่เข้าใจชัดเจนขึ้นด้วย ซึ่งเมื่อกล่าวถึงคัดัดศรีความเป็นมนุษย์อาจแบ่งอยู่ในหลายบริบท ได้แก่

ประการที่หนึ่ง มนุษย์มีฐานะเป็นผู้ทรงสิทธิในชีวิตของตน มนุษย์จึงไม่สมควรที่จะต้องตกเป็นวัตถุหรือสมบัติครอบครองของบุคคลอื่น ดังนั้นบุคคลที่สำนึกถึงคัดัดศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ก็ย่อมจะไม่นำมนุษย์ด้วยกันมาซื้อขายหรือใช้แรงงานในลักษณะกดขี่เยี่ยงทาสหรือเครื่องจักร การทรมานทารุณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรม ตลอดจนการกดขี่ทางเพศ ล้วนเป็นการล่วงละเมิดต่อคัดัดศรีความเป็นมนุษย์ทั้งสิ้น

ประการที่สอง มนุษย์มีฐานะเป็นผู้ที่พร้อมจะพัฒนาได้ พร้อมๆ กับมีศักยภาพ ที่จะร่วมกับมนุษย์ผู้อื่นพัฒนาสังคมได้ มนุษย์จึงควรมีอิสระที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง การกักขัง หน่วงเหนี่ยวหรือบังคับตรวนอิสรภาพของมนุษย์โดยปราศจากเหตุผลทางประโยชน์สาธารณะที่มีน้ำหนักเพียงพอ จึงไม่อาจกระทำได้ คงมีเพียงสัตว์เลี้ยงเท่านั้นที่อาจถูกมนุษย์ควบคุมมนุษย์ที่ทวงแทนในอิสรภาพของตน ย่อมต้องให้ความเคารพในความทวงแทน อิสรภาพของผู้อื่นด้วย แม้แต่อำนาจรัฐอันได้รับฉันทานุมัติจากปวงชนอันยิ่งใหญ่ ก็มิอาจจะจับกุม คุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคลได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประการที่สาม มนุษย์มีฐานะเป็นผู้ที่มีเกียรติภูมิของการกำเนิดเป็นมนุษย์ และเกียรติภูมิจะดำเนินต่อไปได้ ส่วนหนึ่งย่อมต้องอาศัยการยอมรับของสังคมมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งก็ล้วนแสวงหาเกียรติภูมิทั้งสิ้น มนุษย์ที่คำนึงถึงคุณค่า แห่งความภาคภูมิใจจึงไม่ควรเหยียดหยามบุคคลอื่นหรือจัดการให้บุคคลอื่นถูกประณามหมิ่นเหยียด ด้วยเหตุนี้ตามหลักการแห่งกฎหมายจึงกำหนดให้สิทธิของบุคคลในเกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวจะต้องได้รับการคุ้มครอง แม้แต่กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ก็ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิด อีกทั้งก่อนมีคำพิพากษา

อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ดังนั้นการนำผู้ต้องหาหรือจำเลยมาประจานต่อสื่อมวลชนหรือสาธารณชนจึงเป็นตัวอย่างของการที่ขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น

ประการที่สี่ มนุษย์แต่ละคนมีฐานะเป็นคนๆ หนึ่ง เท่ากันกับมนุษย์คนอื่นๆ แม้แต่ละคนมีศักยภาพไม่เท่ากัน แต่ก็พึงมีโอกาสแสดงหรือปฏิบัติในฐานะการเป็นมนุษย์ได้เท่าเทียมกัน จึงพึงได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นมนุษย์อย่างเสมอภาคกันด้วย ดังนั้น แม้บุคคลจะแตกต่างกันโดยมูลเหตุและปัจจัยส่วนตัวก็ต้องเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การแบ่งแยกวรรณะ ตลอดจนการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความคิดโดยชอบทางการเมือง การศึกษาอบรม หรือความเชื่อทางศาสนานั้น ย่อมมิอาจกระทำให้มีผู้ท้วงติงว่า หากให้มีการอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กันได้แล้ว อาจกระทบต่อสภาพแวดล้อมเชิงวัฒนธรรมของสังคมไทยที่เคร่งครัดต่อการมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ และการให้เกียรติต่อผู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญในสังคม ซึ่งน่าจะเป็นมุมมองที่ไม่ตรงประเด็นกับเรื่องการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด เพราะคำว่ามีศักดิ์ศรีย่อมมิได้หมายความว่า จะไม่อาจอยู่ร่วมกับการมีสัมมาคารวะ อีกทั้งคำว่า “**มนุษย์**” ก็มีความหมายอยู่แล้วว่าเป็น “**ผู้มีเหตุผลและมีใจสูง**” ดังนั้นหากทุกคนยอมรับในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในกันและกัน ก็ย่อมจะให้เกียรติและมีการระแวดระวังต่อกันตามครรลองที่เหมาะสม โดยที่ย่อมจะไม่กระทำในสิ่งที่ไปทำลายศักดิ์ศรีแห่งความเป็นผู้มีเหตุผล และมีใจสูงของตนเอง

ชาติ ชัยเดชสุริยะ “**รัฐธรรมนูญใหม่กับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**” รัฐธรรมนูญของเรา กรุงเทพฯ บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด หน้า ๒-๔ : ๒๕๔๑

ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง หลักความเสมอภาค

แม้คนในสังคมแต่ละคนต่างไม่เท่าเทียมกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มีหน้าที่ปฏิบัติ และได้รับผลจากการปฏิบัติไว้ในมาตรา ๓๐ วรรคแรกว่า **“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”** แต่ปัญหาของสังคมไทยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความเสมอภาคกันตามกฎหมาย มิใช่มีเพียงการรักษากฎหมาย เพื่อให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมายเท่านั้น หากแต่ประชาชนจำนวนมากยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่า กฎหมายกำหนดว่าอย่างไร ดังนั้น เมื่อมีความทุกข์ร้อนเกิดขึ้นจากความไม่เสมอภาคกันตามกฎหมาย ก็ไม่สามารถที่จะบอกเล่าความทุกข์ร้อนนั้นสู่ความรู้หรือความเข้าใจของกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งกระบวนการอื่นๆ ที่จะบำบัดความไม่เป็นธรรมนั้นได้ อีกทั้งในบางกรณีกฎหมายที่ออกมา ก็เป็นช่องทางให้เกิดความไม่เสมอภาคกันของคนในสังคมด้วย อันอาจทำให้เกิดความหมายของความเสมอภาคกันในกฎหมายกลายเป็นเพียงถ้อยคำบัญญัติในรัฐธรรมนูญเท่านั้น

จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการรองรับเพื่อนำไปสู่ความเสมอภาคกันในกฎหมายตั้งแต่ในระดับพื้นฐานโดยการนำความรู้ไปสู่ประชาชนให้ได้รู้ถึงสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเสมอภาคกัน และสร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีศักยภาพที่จะสื่อสารข้อเท็จจริงของความไม่เป็นธรรมสู่กระบวนการแก้ไขให้เกิดความเป็นธรรมได้อย่างเสมอภาคกัน ตลอดจนถึงการท้วงติงในกรณีปัญหาเกิดจากกฎหมายนั้นเอง ซึ่งการสร้างสรรค์ศักยภาพของประชาชนดังกล่าว จะเป็นวิถีทางให้เกิดพลังตรวจสอบอันยิ่งใหญ่ให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเสมอภาค และถูกต้องเป็นธรรมตามหลักการในรัฐธรรมนูญนั้นในที่สุด

แม้แต่ละคนเกิดมาต่างก็แตกต่างกัน แต่ในความเป็นมนุษย์คนหนึ่ง และเป็นพลเมืองคนหนึ่ง เท่ากัน ย่อมควรจะได้รับความสะดวกเสมอภาคกันในทางกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันด้วย หลักการนี้แม้ชอบด้วยตรรกะของเหตุผล แต่ก็ปรากฏความคลาดเคลื่อนของการปฏิบัติ โดยในหลายๆ กรณี ผู้มีฐานะทางการเมือง ราชการ หรือเศรษฐกิจ เมื่อกระทำความผิดกลับหลุดรอดจากการถูกดำเนินคดีด้วยอาศัยศักยภาพจากฐานนั้น หรือกรณีผู้มีฐานะดังกล่าวไปติดต่อหน่วยงานของรัฐก็มักจะได้รับสิทธิประโยชน์ และความสะดวกมากกว่าประชาชนทั่วไป จนดูคล้ายกับการแบ่งแยกคนออกเป็นกลุ่มที่มีอภิสิทธิ์กับกลุ่มประชาชนทั่วไป หรือด้วยโอกาส นอกจากนี้ในบางกรณี คนที่อยู่ในฐานะด้อยโอกาสจริงๆ ก็อาจถูกกีดกันโดยกระบวนการอื่นๆ ของสังคมอีกต่างหากด้วย เช่น ถูกปฏิเสธไม่รับเข้าทำงานเพราะเหตุที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือข้าราชการค้าประกัน เป็นต้น

ดังนั้น ตามรัฐธรรมนูญใหม่จึงได้บัญญัติรองรับหลักการเรื่องความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ วรรคสามว่า **“การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้”** อันเป็นการยืนยัน

ว่าการปฏิบัติต่อแต่ละบุคคลในทางกฎหมายย่อมต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในกฎหมายอย่างเป็นธรรม และเสมอภาคกัน การออกกฎระเบียบหรือการใช้อำนาจหน้าที่ทางกฎหมายปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งอย่างหนึ่ง แต่กลับปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่ง ทั้งๆ ที่ใช้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายอย่างเดียวกันนั้น ถือเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และขัดต่อรัฐธรรมนูญ

แต่แม้ว่าบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเป็นแนวทางให้การปฏิบัติมีกรอบให้เกิดความชอบธรรมต่อไปก็ตาม แต่จะเกิดการปฏิบัติอันชอบธรรมได้จริงก็คงต้องเริ่มจากผู้ใช้กฎหมายที่จะต้องแสดงออกถึงความเคารพต่อรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศโดยการใช้กฎหมายอย่างเที่ยงธรรม ผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายไม่ว่าจะอยู่ในฐานะหรือมีอิทธิพลอย่างไร ก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา และการให้บริการของรัฐ ไม่ว่าด้านใด ก็ต้องกระทำด้วยความเอาใจใส่อย่างเสมอภาคกัน เพื่อให้เป็นแบบอย่างและบรรทัดฐานที่สร้างสรรค์วัฒนธรรมแห่งความเสมอภาคให้กับกระบวนการอื่นๆ ในสังคมไทยต่อไปด้วย

(ชาติ ชัยเดชสุริยะ **"รัฐธรรมนูญใหม่กับความเสมอภาคกันในกฎหมาย"** และ **"รัฐธรรมนูญใหม่กับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม"** รัฐธรรมนูญของเรา กรุงเทพฯ บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด หน้า ๗ - ๑๐ : ๒๕๔๑)

ใบความรู้ที่ ๔

เรื่อง ความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติ

๑. **ความไม่เสมอภาค**ระหว่างหญิง-ชาย กลุ่มคนประเภทต่างๆ เช่น คนพิการ คนจน คนป่วย กรรมการ เชื้อชาติ ชนชาติ ถูกกำหนดโดยกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติและสังคม

๒. **กฎธรรมชาติ** โดยทั่วไปสร้างให้มนุษย์มีความแตกต่างและมีความเหมือนโดยที่มนุษย์ไม่สามารถเลือกได้ เปลี่ยนแปลงไปมาไม่ได้ หรือได้ก็ยากมาก เช่น การเปลี่ยนเพศ การเปลี่ยนจากคนแก่ให้กลับเป็นเด็กหรือการแก้ไขคนพิการให้กลับเป็นคนปกติ เป็นต้น ซึ่งขณะนี้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ได้พยายามฝ่ากฎธรรมชาติเหล่านี้อยู่ เช่น ในการเลือกเพศบุตร หรือการทำโคลนนิ่งภายใต้กฎธรรมชาติสุดวิสัยที่จะกำหนดได้เอง เกิดความแตกต่างของมนุษย์ เช่น เพศ สีสัน สรีระร่างกาย ความพิการ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เกิดความเหมือน เช่น มนุษย์ต้องอาศัยพึ่งพิงธรรมชาติ ต้องการปัจจัยสี่ ต้องการความปลอดภัย รักชีวิต ตกอยู่วฏสงสาร (เกิด แก่ เจ็บ ตาย) เหมือนๆ กัน

๓. **กฎหมาย**สร้างขึ้นโดยมนุษย์ด้วยกันเอง ผ่านกระบวนการกล่อมเกลாதาสังคมซึมซับอยู่ในวิถีชีวิตจนกลายเป็นวัฒนธรรม แสดงออกเป็นคุณค่า ความเชื่อ เจตคติ ทศนะ อุดมการณ์ ซึ่งเป็นเครื่องชี้นำการดำเนินชีวิตของผู้คน ชุมชน สังคม รวมทั้งระบอบการเมืองการปกครอง ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้มีทั้งที่เป็นธรรมชาติ และไม่เป็นธรรมต่อมนุษย์

๔. **กฎเกณฑ์ทางสังคม**ถูกสร้างขึ้นจากความจำเป็นที่มนุษย์ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในขั้นต้นๆ จากนั้นจึงสืบสานต่อกันมาจนเป็นความเชื่อ เปลี่ยนแปลงได้ไปตามกาลเวลา จะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับบริบทของวัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ โดยทั่วไปสังคมกำหนดบทบาทให้มนุษย์แตกต่างกันเป็นกลุ่มๆ เช่น บทบาทผู้หญิง-ผู้ชาย ผู้นำ-ผู้ตาม ผู้ปกครอง-ผู้ถูกปกครอง เป็นต้น การกล่อมเกลாதาสังคมส่งผ่านการเลี้ยงดูอบรมตัวแบบการศึกษาในระบบและนอกระบบ วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา สื่อต่างๆ ช่วยตอกย้ำและเผยแพร่ออกไปกว้างขวาง ระบอบการปกครอง กฎหมาย นโยบายระเบียบปฏิบัติ พิธีกรรมต่างๆ ความเชื่อและบทบาทต่างๆ ยังเปลี่ยนแปลงได้ จากสาเหตุความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งสภาพทางธรรมชาติบางประการ

๕. **สังคมกำหนดคุณค่า และศักดิ์ศรี**ของคนต่างกัน ซึ่งเป็นมูลเหตุที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม คุณค่าและศักดิ์ศรีที่ต่างกันสังคมวัดจากฐานะ ยศถาบรรดาศักดิ์ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ความมีหรือครอบครองมากกว่า เช่น เงิน ทรัพย์สิน อำนาจ ความรู้ เป็นต้น การได้มาซึ่งคุณค่าและศักดิ์ศรีมีทั้งชอบธรรมและไม่ชอบธรรม การจะได้ต้องอาศัยอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจที่มีคนมอบให้ การอ้างว่ามีกรรมชู้ คุกคาม และการควบคุม จะสังเกตได้จากการที่คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะมีความหมายที่ต่างกัน ระหว่างสังคมทาสกับสังคมปัจจุบัน ระบบการเมืองและเศรษฐกิจจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดคุณค่า และศักดิ์ศรีของมนุษย์

๖. **การเลือกปฏิบัติ (Discrimination)** โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือกลุ่มคนเกิดจากการที่สังคมกำหนดคุณค่าให้เหลื่อมล้ำกัน บางครั้งเกิดจากการถูกกีดกันทางธรรมชาติ เช่น เป็นเด็ก เป็นคนพิการ เป็นผู้หญิง หรือเป็นคนชรา หรืออาจจะเกิดจากการแบ่งงานกันทำตามธรรมชาติ เช่น

งานในฐานะมารดา งานในฐานะผู้ดูแลเรื่องปากท้องของสมาชิกในครอบครัว เมื่อสังคมสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่มีคนจำนวนหนึ่งคิดว่าไม่ควรเปลี่ยนซึ่งเป็นแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยม การที่สังคมเรียนรู้และมีความเชื่อยึดติดในเรื่องบางเรื่องอย่างเหนียวแน่น และมองเห็นเป็นพิมพ์เดียวกันไปหมด (Stereotype) เช่น มองว่าคนติดเอดส์มีนิสัยสำส่อน เป็นที่มาของการเลือกปฏิบัติต่อคนติดโรคเอดส์ทั้งหมดโดยรวม เกิดเป็นอคติของสังคมทั่วไป (Social Bias) และเหมารวมว่าคนติดเอดส์ทุกคนสำส่อน เกิดความลำเอียงโดยไม่มีการยกเว้นเป็นรายบุคคล (Prejudice) อคติเหล่านี้อาจนำไปสู่การรังเกียจเหยียดฉันท์ การเลือกปฏิบัติมักนำไปสู่การแบ่งพรรคแบ่งพวก พวกเขา พวกเรา ความเชื่อที่ต่างกันนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงได้ เช่น สงครามศาสนา เป็นต้น

๗. **ความเสมอภาค** เป็นอุดมการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อหักล้างความคิดดั้งเดิม ที่เชื่อว่าคนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน เป็นกรรมเก่า เป็นต้น ความเสมอภาค เริ่มจากแนวคิดที่ว่าคนเรามีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันตั้งแต่เกิด มีศักยภาพ มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้เปลี่ยนแปลงได้ มนุษย์ต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จนทำให้มีสังคมอยู่รอดจนทุกวันนี้ แต่ละคนล้วนมีคุณูปการต่อมวลมนุษยชาติตามกำลังและความสามารถของตน แต่ละคนเป็นหนึ่งธรรมชาติเท่าๆ กัน รักชีวิต รักเกียรติศักดิ์ของตน และต้องการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย มีความสุขตามวิถีของตน สังคมต้องสร้างคุณค่าใหม่ที่เคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไม่ว่าเขาจะแตกต่างหรือเหมือนกันประการใด ความต้องการพื้นฐานเหล่านี้เรียกว่า **"สิทธิมนุษยชน"**

๘. **การเคารพ** ในสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์เป็นบรรทัดฐานระดับต้นๆ ที่เยี่ยวยายการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และจะศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น เมื่อมีการกำหนดเป็นกติกากฎของสังคมที่ทุกคนต้องยอมรับนับถือ เช่น กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น มาตรา ๔ และมาตรา ๓๐ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย เป็นหลักประกันเพิ่มขึ้น เมื่อมนุษย์อยู่ในฐานะเท่าเทียมกันต้องได้รับการปฏิบัติที่เสมอเหมือนกันและการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เป็นการประกันว่าบุคคลจะไม่ได้รับการปฏิบัติที่ลำเอียง หรือไม่เป็นธรรมโดยเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งความแตกต่างอาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากถูกกำหนด โดยธรรมชาติหรือสังคม เช่น เมื่อพูดถึงเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิง-ชาย มักจะมีคนถามว่า เมื่อหญิง-ชายเสมอภาคกันแล้วทำไมไม่เกณฑ์ผู้หญิงเป็นทหารด้วย คำตอบจึงมีสองนัย คือ ถ้าผู้หญิงคนหนึ่งสอบผ่าน มาตรฐานที่กำหนดไว้ว่าเหมาะสมกับงานหนึ่งๆ ได้ ไม่ควรปฏิเสธเพียงเพราะ **"เป็นผู้หญิง"** หรือเพราะสังคมมองว่าไม่เหมาะสม นี่คือ**หลักความเสมอภาค (Equality)** แต่ต้องมาพิจารณา**หลักความคุ้มครองที่เท่าเทียมกัน (Equal protection)** ด้วยว่า ถ้าผู้หญิงทำงานนี้จะได้รับความปลอดภัย ได้รับความสุขตามเหมาะสม และสามารถแสดงศักยภาพได้เต็มที่หรือไม่ เช่น เมื่อผู้หญิงต้องตั้งครรภ์เพื่อทำหน้าที่ที่ธรรมชาติมอบให้ ความคุ้มครองที่เท่าเทียมนี้คุ้มครองทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เพราะไม่ใช่ผู้ชายทุกคนที่ต้องถูกเกณฑ์เป็นทหาร ถ้าสุขภาพไม่ดี ความสูงไม่ถึงก็ไม่ผ่านการคัดเลือก เช่นกัน

๙. **หลักความเสมอภาคอีกนัยหนึ่งคือหลักความเสมอภาคที่ชอบธรรม (Equity)** เป็นหลักที่ต้องใช้การเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม (Positive discrimination) เข้ามาช่วยเหลือจนจะทำให้

บรรลุลักษณะความเสมอภาคที่แท้จริงได้ ก็เนื่องจากการที่คนเรามีความแตกต่างกันเหลื่อมล้ำกัน จะโดยมูลเหตุจากการที่ถูกกระทำโดยธรรมชาติหรือสังคมก็ตาม เพราะฉะนั้นจึงต้องสร้างมาตรการพิเศษ เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิได้เช่นเดียวกับผู้อื่น (มาตรา ๓๐ วรค ๔) เช่น การจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกให้คนพิการได้สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุข อักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด การกำหนดสัดส่วน เช่น สัดส่วนนักศึกษาข้างเผือก อีกนัยหนึ่งอาจใช้มาตรการลดมาตรฐานลงมาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับกลุ่มหรือคนที่ไม่เคยได้รับความเป็นธรรมมาก่อน การกำหนดให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อให้มีสัดส่วนกระจายตามภูมิภาค เป็นต้น

อาจมีคำถามว่า เมื่อห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมโดยเหตุแห่งอายุ แล้วทำไมจึงกำหนดให้เฉพาะคนที่อายุครบ ๑๘ ปีเท่านั้น มีสิทธิเลือกตั้ง เรื่องนี้ใช้หลักการเลือกปฏิบัติที่เป็นคุณหรือเป็นธรรม เช่นกัน มีหลักพิจารณาอยู่ ๓ ประการในการดูว่า กรณีใดอนุญาตให้ใช้หลักการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมได้

๑) **ความมีพื้นฐานอยู่บนหลักสมเหตุสมผล และเพื่อประโยชน์ของสัดส่วนหรือไม่ (Rational Basis)** เช่น การห้ามคนตาบอดขับรถ เพราะไม่ปลอดภัยกับทั้งตนเองและผู้อื่น การห้ามคนอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ขับรถ หรือเข้าไปในสถานบันเทิง หรือการห้ามผู้หญิงอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทำงานในสถานที่บันเทิงยามกลางคืน การห้ามใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น การจะวินิจฉัยว่าเรื่องใดควรใช้หลักนี้ จะต้องอาศัยการวิจัย สถิติต่างๆ มีศาสตร์สาขาต่างๆ เข้ามาช่วยเพื่อการวินิจฉัย บางกรณีวินิจฉัยยาก เพราะไม่มีข้อมูล เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเช่น การไม่ให้สิทธิผู้หญิงเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ทำให้เกิดผลดี หรือผลเสียต่อส่วนรวมอย่างไร

๒) **ควรมีส่วนช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดเพื่อส่วนรวมหรือไม่ (Substantial Relationship)** เช่น การกำหนดว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีอายุ ๒๕ ปีขึ้นไป แต่ผู้ที่จะเป็นรัฐมนตรีได้ต้องอายุ ๓๕ ปีขึ้นไป เป็นต้น หรือผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป การกำหนดเหล่านี้ไม่ตายตัวเมื่อสังคมพัฒนาไป ก็ย่อมมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเป็นจริง บางรัฐในอเมริกาอนุญาตให้ผู้หญิงอายุต่ำกว่าผู้ชาย ซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ เนื่องจากสถิติที่ผ่านมาผู้หญิงก่ออุบัติเหตุที่เกิดจากการมีเมาน้อยกว่าผู้ชาย เป็นต้น

๓) **หลักการเลือกปฏิบัติทำให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และความมั่นคงของชาติ** เช่น การห้ามคนต่างชาติซื้อที่ดินของไทย หรือการอนุญาตให้บางจังหวัดทางภาคใต้ ใช้กฎหมายอิสลามเป็นบางส่วน เช่น กฎหมายครอบครัว

๑๐. **การที่สังคมมีความเข้าใจและตระหนักในเรื่องบทบาทหญิง-ชาย เป็นความจำเป็น** เพราะผู้หญิง-ผู้ชายมีจำนวนเท่าๆ กัน และเป็นผู้แสดงหลัก (Actor) ของสังคม ซึ่งจะต้องเป็นตัวแบบให้ลูกหลานสืบต่อไป และอีกประการหนึ่ง การเข้าใจพัฒนาการความสัมพันธ์หญิง-ชาย จะช่วยให้เข้าใจมิติอื่นๆ ของสังคมง่ายขึ้น เช่น สังคมมีอคติต่อผู้หญิงขายบริการทางเพศมากกว่า ผู้ซื้อบริการทางเพศ เป็นต้น เพราะฉะนั้น ความเป็นตัวตนของผู้หญิงย่อมมีความพิเศษกว่า ผู้ถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกกระทำจากอคติของสังคมธรรมดาทั่วไป ผู้หญิงที่ถูกข่มขืน ผู้หญิงที่หย่าร้าง หรือแม้แต่ผู้หญิงที่อยู่เป็นโสดจนแก่ จะได้รับการตำหนิตียนมากกว่าผู้ชาย ในกรณีเดียวกันจากสังคม เป็นต้น เพราะสังคมมีทวิมาตรฐาน (Double Standard) ต่อผู้หญิงมากกว่า หมายความว่า มีมาตรฐาน

ที่สูงกว่า เข้มงวดกว่าสำหรับผู้หญิงในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเพศ หรือการที่สังคมยึดติดกับภาพดั้งเดิมของผู้หญิงมากเกินไป จนปิดกั้นโอกาสของผู้หญิงโดยไม่แยกแยะ การที่ผู้หญิงถูกมองเป็นวัตถุทางเพศ (Sex Object) และด้วยสาเหตุที่สังคมมีอคติและใช้ประโยชน์จากความเป็นผู้หญิงและเด็กหญิงจำนวนไม่น้อยจึงถูกเอารัดเอาเปรียบทางเพศ มีการล่วงละเมิดและคุกคามชีวิตความปลอดภัยและศักดิ์ศรีผู้หญิงอยู่เสมอ ที่ผ่านมามีสังคมมีความคาดหวังต่อหญิง-ชาย แตกต่างกันไป ความคาดหวังนี้ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับภาระมากเกินไป ก็ควรจะมีการผ่อนคลายความรับผิดชอบ และภาระเหล่านี้ เช่น การมีบทบาทเป็นผู้ดูแล รับผิดชอบที่ผู้หญิงมักถูกคาดหวังอย่างมากจากครอบครัว และสังคมมาตลอด ใครจะเป็นผู้ดูแลผู้หญิงเมื่อเธอเจ็บป่วย การที่สังคมคาดหวังมากกว่า ผู้ชายต้องเป็นผู้นำ ทำให้เกิดภาระกดดันต่อผู้ชาย เช่นกัน เมื่อไม่สามารถทำได้ตามที่คาดหวัง ก็อาจจะหาทางออกโดยการเสพสิ่งเสพติดหรือติดเหล้า เป็นต้น

อาจจะมีหลายคนเข้าใจว่าการโยนเรื่องบทบาทหญิง-ชาย กับเรื่องสิทธิเสรีภาพ ทำให้ครอบครัว สังคมแตกแยก แท้จริงแล้วเป็นความไม่เข้าใจ เพราะการปรับเปลี่ยนบทบาทกระทบกับความเคยชินเก่า และไม่ต้องการเสียประโยชน์และโอกาสที่ครอบครองมาช้านาน สังคมควรให้ความคาดหวังให้โอกาส และใช้มาตรฐานเดียวกันต่อทั้งผู้หญิงและผู้ชาย จึงทำให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมมีสันติสุข ปราศจากความรุนแรง เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ละบุคคลสามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ สมเกียรติ สมความภาคภูมิใจของตน

ความเสมอภาคของปวงชนชาวไทย

ความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ และเท่าเทียมกันในฐานะที่แต่ละคนเป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีศักดิ์ศรี เกียรติยศ และมีคุณค่าความเป็นคนอย่างเดียวกันที่สำคัญ ได้แก่

๑. **ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์** หมายถึง ความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้มีการกำหนดชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยว่า ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ย่อมได้รับความคุ้มครอง (มาตรา ๔) อย่างไรก็ตาม บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา ๒๘) การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา ๕๑) เป็นต้น

๒. **ความเสมอภาคตามกฎหมาย** หมายถึง บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างจะกระทำมิได้ (มาตรา ๓๐)

๓. **ความเสมอภาคในด้านโอกาส** หมายถึง ความเท่าเทียมกันที่จะได้รับโอกาสที่สำคัญในการศึกษา รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา ๔๓) หรือการประกอบกิจการตามกฎหมายได้บัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพอย่างเป็นธรรม (มาตรา ๕๐) ที่สำคัญคือ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติหลักความเสมอภาคในการรับบริการทางสาธารณสุขว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถาน

บริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (มาตรา ๕๒)

๔. **ความเสมอภาคในทางการเมือง** หมายถึง ทุกคนในรัฐมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการปกครองเท่าเทียมกัน ทุกคนมีความเสมอภาคในการออกเสียงเลือกตั้ง (มาตรา ๑๐๒, ๑๐๔ และ ๑๒๓) เป็นต้น

๕. **ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ** หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนประกอบการทางเศรษฐกิจโดยเสรี การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ (มาตรา ๕๑) รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม (มาตรา ๘๓) รัฐจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม (มาตรา ๘๔) รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนและคุ้มครองระบบสหกรณ์ (มาตรา ๘๕) รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม (มาตรา ๘๖) และรัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค (มาตรา ๘๗) เป็นต้น

ใบความรู้ที่ ๔.๑

คำอธิบายเรื่อง ลูกชาย - ลูกสาว (กลุ่มที่ ๑)

เมื่อลูกๆ โตขึ้นพร้อมแต่งงาน พ่อ-แม่ ส่วนใหญ่อยากได้ลูกสะใภ้และลูกเขยแบบไหน

ลูกสาว	ลูกชาย
ลูกสะใภ้	ลูกเขย

คำอธิบาย กลุ่มที่ ๑ ลูกสาว-ลูกชาย, ลูกสะใภ้-ลูกเขย

สังคมส่วนใหญ่ให้คุณค่าลูกสาว-ลูกชายต่างกัน โดยอยู่บนพื้นฐานว่าใครสนองคุณตนเองได้มากกว่า

๑. มองความเหมาะสมตามธรรมชาติ และตอกย้ำบทบาทดั้งเดิม เช่น ผู้หญิงเป็นผู้ดูแล ผู้ชายเป็นผู้นำบวชเรียน การตอกย้ำยึดติดอยู่กับบทบาทดั้งเดิม ทำให้เกิดความลำเอียง ปิดกั้นโอกาสและเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะสะท้อนในเรื่องการศึกษาอาชีพ ซึ่งทำให้สถานภาพโดยรวมของหญิงด้อยกว่าชาย

๒. คาดหวังลูกตามความคาดหวังของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และไม่กล้าออกนอกกรอบ เข้าใจผิดว่าบทบาทต่างๆ นั้น เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ทั้งๆ ที่บทบาทหญิงชายนั้น (GENDER) เปลี่ยนแปลงได้

๓. ความคาดหวังเรื่องหญิง-ชาย มีทวิมาตรฐานโดยเฉพาะเรื่องเพศ

๔. ส่งผลกระทบถึงนโยบาย กฎหมาย เช่น กฎหมายอาญามาตรา ๒๗๖ เรื่องการข่มขืนหรือกฎหมายฟ้องหย่า เป็นต้น

๕. ความคิดที่ผู้หญิงเป็นสมบัติของชาย ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ในชุมชน และสังคม

ใบความรู้ที่ ๔.๒

คำอธิบายเรื่อง สุภาพร คำพังเพย (กลุ่มที่ ๒)

ขอให้ท่านช่วยกันหาสุภาพร คำพังเพย คำเปรียบเปรย ตลอดจนคำเลียดลี ที่กล่าวถึงคนกลุ่มต่างๆ เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก คนพิการ คนสูงอายุ เป็นต้น พร้อมอธิบายความหมายประกอบ

ผู้หญิง	ผู้ชาย	เด็ก

คำอธิบาย

วัฒนธรรมเป็นตัวอย่างกลมเกลียวสังคม และสะท้อนให้เห็นแนวคิดที่มาของความเหลื่อมล้ำในคุณค่าของชาย-หญิง เด็ก และกลุ่มคนต่างๆ เช่น คนพิการ คนชนชาติส่วนน้อย ซึ่งอาจจะมาจากบทบาททางการผลิต บทบาทในการสงคราม บทบาทในบ้าน บทบาทในหน้าที่การงาน ซึ่งทั้งหมดยังมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในปัจจุบันด้วย

เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ การเมืองแบบประชาธิปไตย ได้ช่วยให้เกิดความสมดุลเสมอภาคบ้าง แต่ยังไม่ทั้งหมด

วัฒนธรรมเป็นเรื่องเปลี่ยนแปลงยาก แต่ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ อุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงเกิดจาก โครงสร้างทางอำนาจของสังคมที่ไม่เท่าเทียม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม และค่านิยม เช่น ชาย-หญิง ผู้ใหญ่-เด็ก รัฐ-ประชาชน คนรวย-คนจน เป็นต้น

ใบความรู้ที่ ๔.๓

คำอธิบายเรื่อง สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ (กลุ่มที่ ๓)

สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เสนอข่าว หรือสะท้อนภาพรวมของคนกลุ่มต่างๆ อย่างไรบ้าง

ด้านดี	ด้านไม่ดี

คำอธิบาย

สื่อต่างๆ เป็นกระบวนการหนึ่ง ในการให้การศึกษา และกล่อมเกลาวีรคติ และทัศนคติของคนในสังคมของโลกปัจจุบัน สื่อมีอิทธิพลสูง และเป็นไปในวงกว้างสะท้อนให้เห็นได้จากความนิยมเรื่องแฟชั่น สื่อมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ภาพผู้หญิงในสื่อ รูปแบบต่างๆ เช่น ภาพโป๊ ภาพที่อยู่ติดกับงานบ้านหรือภาพนางเอกที่ต้องยอมรับการถูกกระทำอย่างสม่ำเสมอ อดทน ผู้บริโภคสื่อมักไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกอิทธิพลของสื่อกล่อมเกลายุ่งทุกเมื่อเชื่อวัน และสื่อในปัจจุบันมักถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการตลาดในระบบทุนนิยม จึงไม่จำกัดว่าสื่อที่ออกมาจะกระทบกับสังคมโดยรวมอย่างไร

ใบความรู้ที่ ๔.๔

คำอธิบายเรื่อง คำขวัญรัฐบาล (กลุ่มที่ ๔)

ท่านมีความเห็นอย่างไร กับคำขวัญของรัฐบาลสมัยหนึ่ง **“ไม่มีความยากจนในหมู่คนชนชั้น”**

๑. ท่านคิดว่า คำขวัญนี้มีรากเหง้ามาจากอะไร
๒. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร
๓. ถ้าไม่เห็นด้วย เพราะอะไร
๔. ถ้ารัฐบาลยังยึดแนวคิดนี้ จะส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร

คำอธิบาย

๑. สังคมมีความเชื่อว่า การครอบครองมาก ถือว่ามีอำนาจ มีคุณค่า โดยเฉพาะเศรษฐกิจในยุคเงินตรา มีความสำคัญที่สุด

๒. เหมารวมคนจนส่วนใหญ่ชี้แจง โดยบิดเบือนให้ความเดือดร้อนตกเป็นกรรม / ผลกระทำของปัจเจก (คนจน) ไม่ใช่ความไม่รับผิดชอบของรัฐ คนรวย มีโอกาสสกอบโกย

๓. การเลือกปฏิบัติต่อคนจน คนเดือดร้อน จะเกิดทั้งระหว่างประชาชน-ประชาชน และระหว่างรัฐ-ประชาชน คำขวัญนี้เกิดเกือบ ๓๐ ปี ที่ผ่านมา ในขณะที่ประเทศไทยมีแผนนโยบายมุ่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรม และละทิ้งภาคเกษตรกรรม และผู้นำมองเห็นภาพมรดงาน ชนชั้นแรงงาน จึงเห็นภาพชาวนายากจนยังขยันไม่พอ ถ้ารัฐบาลมีแนวคิดเช่นว่า จะทำให้กฎหมาย นโยบาย มีผลทำให้คนด้อยโอกาส ขาดการดูแล-พัฒนา มองไม่เห็นศักยภาพของเขา

ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในฐานะมนุษย์ที่มีสิทธิ์ในทรัพยากร และการได้รับการดูแลจาก รัฐอย่างเท่าเทียม

ใบความรู้ที่ ๕

เรื่อง "สิทธิมนุษยชนตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง"

(บางมาตราที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน)

หมวด ๑ บททั่วไป

มาตรา ๔ • คัดค้านความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๖ • การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ • สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การบังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ • บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๒๙ • การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่ง และวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ • บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๑ • บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่บัญญัติไว้ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับ คุ่มขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำได้อันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๒ • บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๓๓ • ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๓๔ • สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

มาตรา ๓๕ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัย และครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๖ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา ๓๗ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกันถึงกันรวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๓๘ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๓๙ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อสารความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น

เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

มาตรา ๔๐ • คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสอง ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา ๔๑ • พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๔๒ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๔๓ • บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพ และเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๔ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธการจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๔๕ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๔๖ • บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๗ • บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น จะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น จะขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีมติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มีมติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป

มาตรา ๔๘ • สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๔๐ • ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคลในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด ผู้ถูกคุมขังเอง พนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่า การคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นทีพอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

มาตรา ๒๔๑ • ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟัง การสอบปากคำตนได้

ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิตรวจ หรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสีย ย่อมมีสิทธิขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา ๒๔๒ •** ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจจัดหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว

ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา ๒๔๔ •** บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา ๒๔๕ •** บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา ๒๔๖ •** บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาลิทธิที่เสียไปเพราะการนั้น ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา ๒๔๗ •** บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาอันถึงที่สุด บุคคลนั้นผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการอาจร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และหากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลนั้นมีได้เป็นผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาลิทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา กรุงเทพฯ ๑๑ หน้า)

ใบความรู้ที่ ๖

เรื่อง กลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

จะอย่างไรถ้าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประชาชนทั่วไปถ้าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกกรณี สามารถขอพึ่งกลไกที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ ดังนี้

๑. ศาลรัฐธรรมนูญ

ใครก็ตามที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือเสรีภาพ ก็ใช้สิทธิฟ้องศาลในจังหวัดของท่านว่าถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเป็นการไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองคุ้มครอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘)

๒. ศาลปกครอง

ศาลปกครองเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เหมือนศาล แต่รับพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีที่เรียกว่า คดีปกครอง คดีปกครอง หมายถึง ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งรวมไปถึงรัฐวิสาหกิจ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด

ข้อพิพาทเหล่านี้ ประชาชนสามารถฟ้องศาลปกครองได้

๒.๑ กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือกระทำไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่สุจริต หรือมีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒.๒ เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

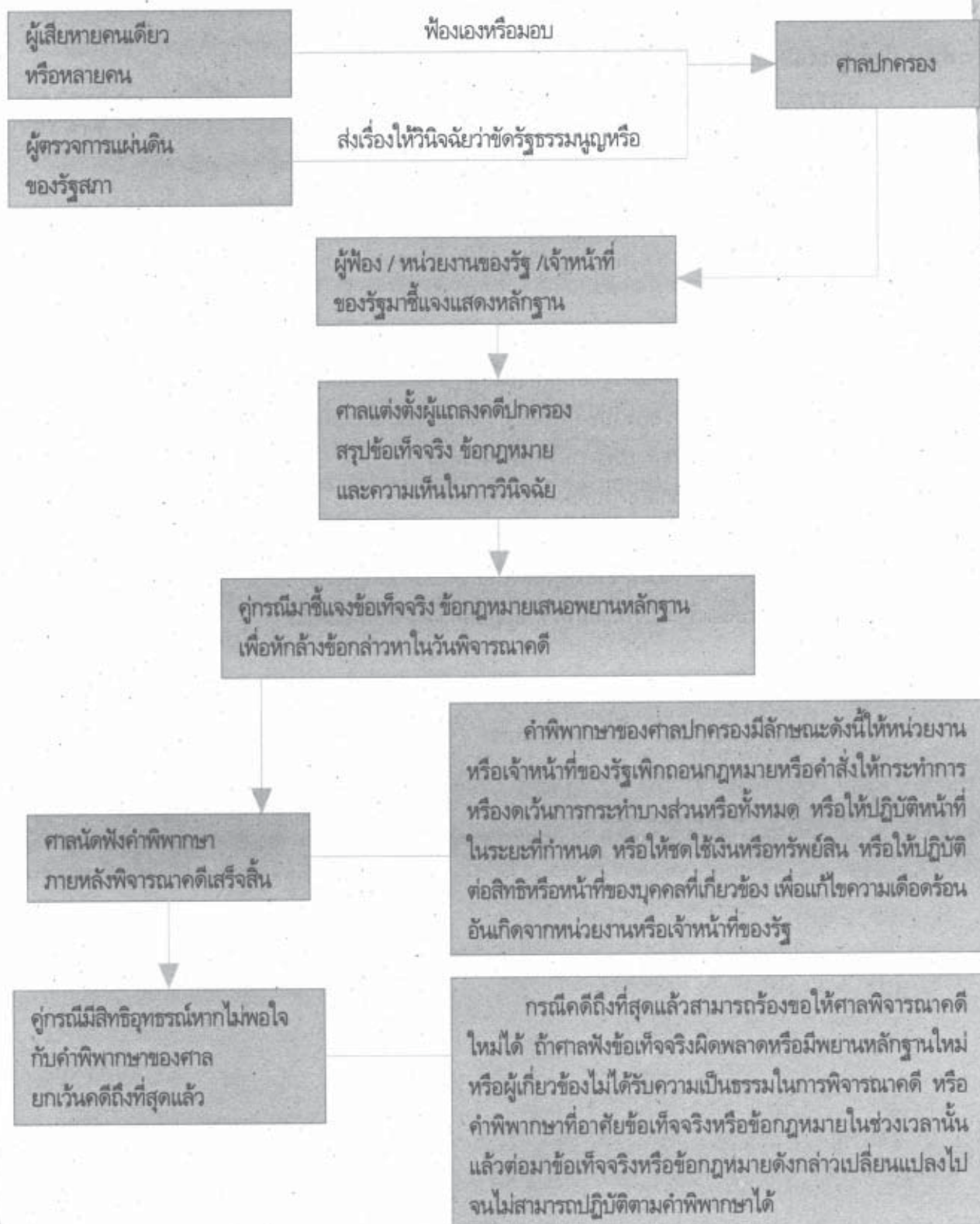
สถานที่ติดต่อ : สำนักงานศาลปกครอง อาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์

เลขที่ ๑๔๕ ถนนสาทรใต้ แขวงยานนาวา

เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐

โทร ๐๒-๖๗๐๑๒๐๐-๖๐

ขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลปกครอง

ศาลปกครองแบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

๑. ศาลปกครองสูงสุด จัดตั้งในกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดใกล้เคียง

๒. ศาลปกครองชั้นต้น แบ่งออกเป็น

ก. ศาลปกครองกลาง จัดตั้งในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียงโดยมีเขตครอบคลุม กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ราชบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ข. ศาลปกครองในภูมิภาค ในวาระแรกเริ่ม ศาลปกครองในภูมิภาคจะจัดตั้งในพื้นที่ดังต่อไปนี้

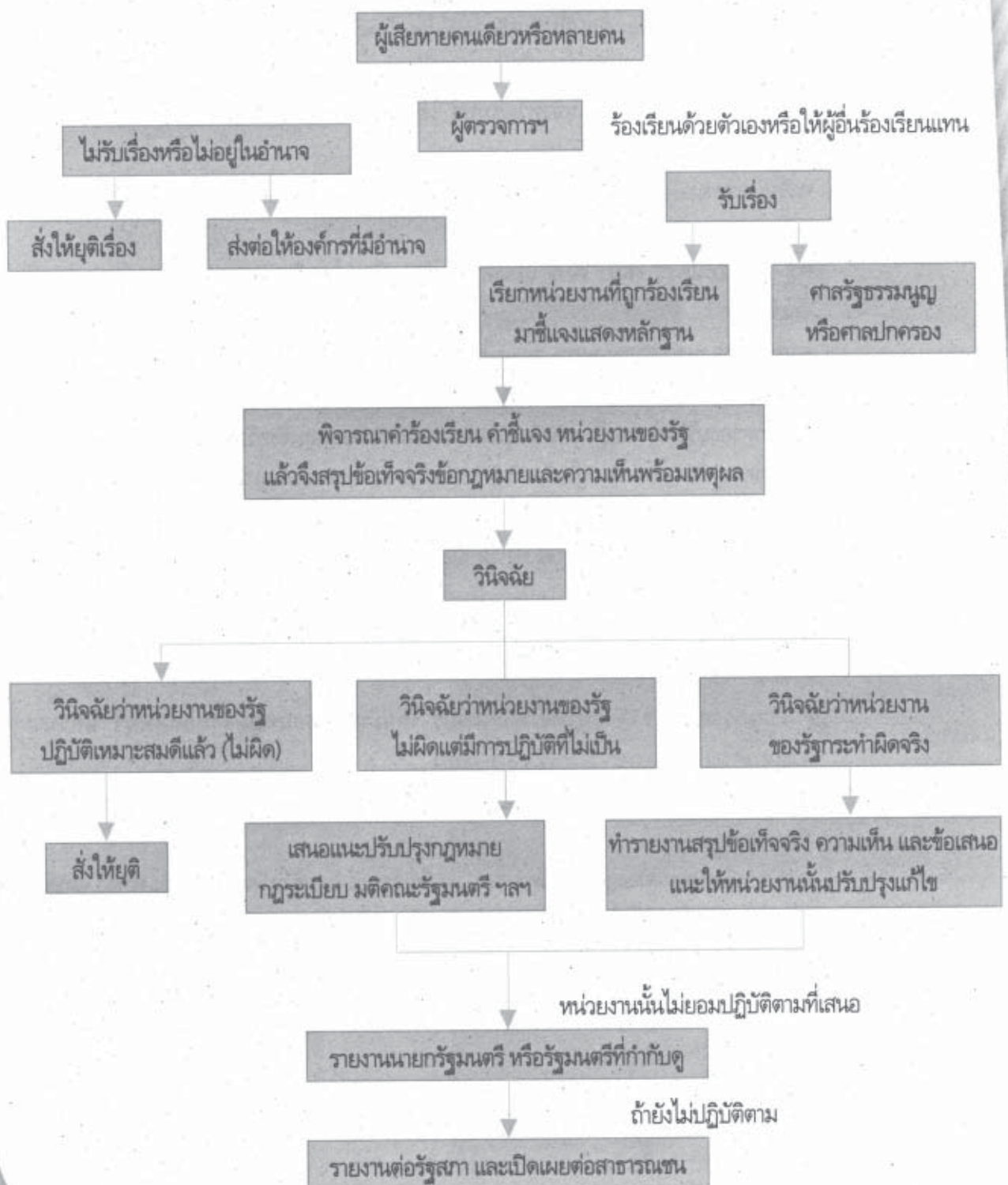
- ศาลปกครองขอนแก่น ตั้งอยู่ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม
- ศาลปกครองชุมพร ตั้งอยู่ในจังหวัดชุมพร โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และระนอง
- ศาลปกครองเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง และลำพูน
- ศาลปกครองนครราชสีมา ตั้งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดนครราชสีมา และชัยภูมิ
- ศาลปกครองนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดนครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี
- ศาลปกครองบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดบุรีรัมย์และสุรินทร์
- ศาลปกครองพิษณุโลก ตั้งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร เพชรบูรณ์ และสุโขทัย
- ศาลปกครองแพร่ ตั้งอยู่ในจังหวัดแพร่ โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดแพร่ น่าน พะเยา และอุตรดิตถ์
- ศาลปกครองยะลา ตั้งอยู่ในจังหวัดยะลา โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดยะลา นราธิวาส และปัตตานี
- ศาลปกครองระยอง ตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดระยอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี และสระแก้ว
- ศาลปกครองลพบุรี ตั้งอยู่ในจังหวัดลพบุรี โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดลพบุรี นครนายก พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง
- ศาลปกครองสกลนคร ตั้งอยู่ในจังหวัดสกลนคร โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร
- ศาลปกครองสงขลา ตั้งอยู่ในจังหวัดสงขลา โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดสงขลา ตรัง พัทลุง และสตูล
- ศาลปกครองสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี ชัยนาท และอุทัยธานี
- ศาลปกครองอุดรธานี ตั้งอยู่ในจังหวัดอุดรธานี โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดอุดรธานี เลย หนองคาย และหนองบัวลำภู
- ศาลปกครองจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีเขตครอบคลุมจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ และอำนาจเจริญ

หลังจากนั้นอาจมีการจัดตั้งเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

๓. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

รับเรื่องร้องเรียนกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่หรือละเลยไม่ทำตามหน้าที่แล้วทำให้ประชาชนเสียหาย หรือกระทำตามที่โดยถูกกฎหมายแต่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน

ขั้นตอนการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

สถานที่ติดต่อ : สำนักงานเลขาธิการผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
 ๑๑๔๓ อาคารเอ็กซิม ชั้น ๒๐ ถ.พหลโยธิน
 สามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
 โทรศัพท์ ๐๒ - ๒๕๕๕-๐๔๐๐ หรือ ๑๖๗๖ ทั่วประเทศ

๔. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

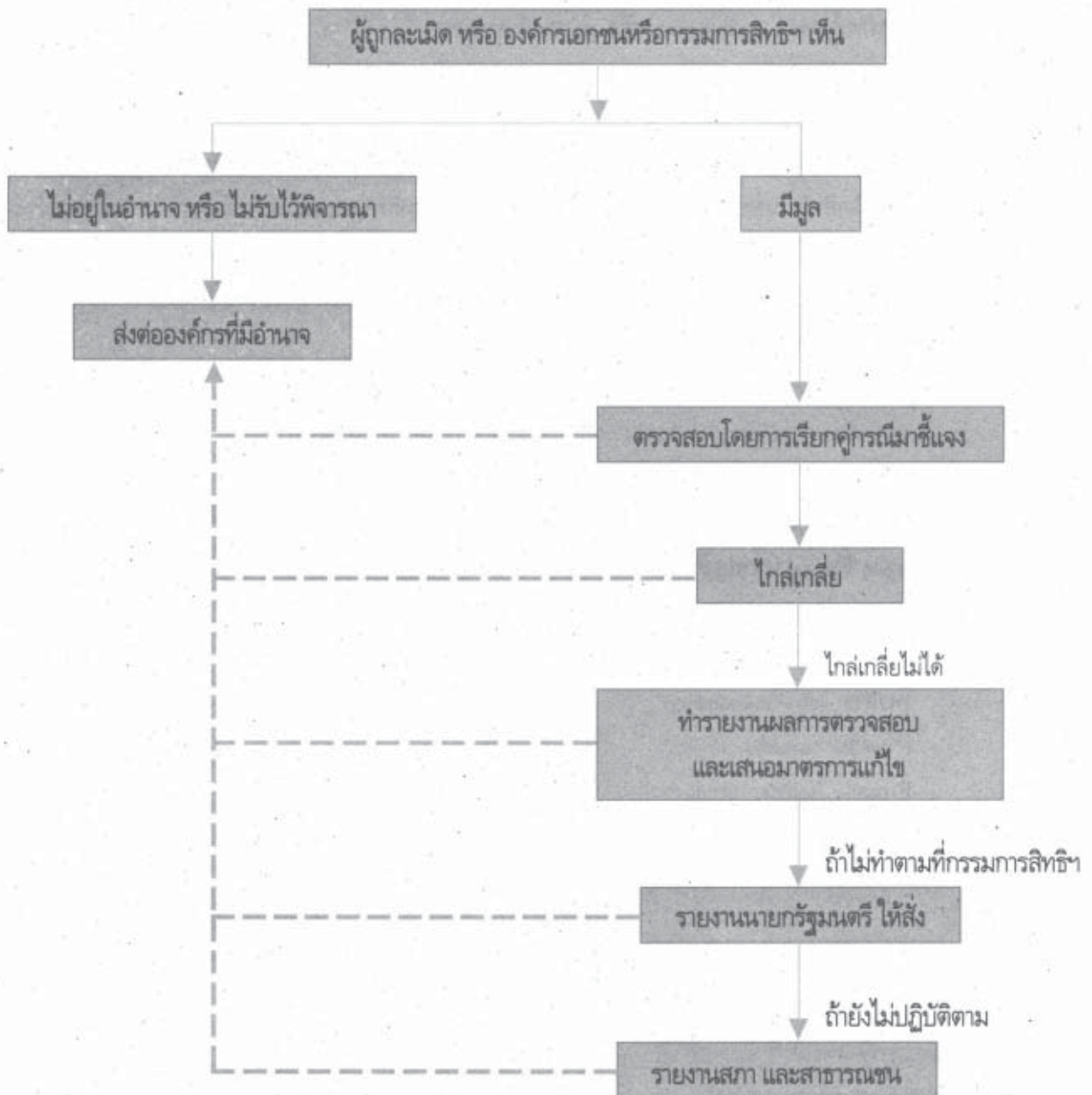
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระก่อตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญมีกฎหมายรองรับ ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถร้องเรียนต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยตรง หรือร้องผ่านองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน หรือ หากกรรมการเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยตนเองก็ลงไปตรวจสอบข้อเท็จจริงเองได้

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

- ตามกฎหมายไทยทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ คำสั่ง
- ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ
- เรื่องที่ละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี

สถานที่ติดต่อ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 ๔๒๒ ชั้น ๔ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่
 เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
 โทรศัพท์ ๐๒ - ๒๑๔๒๔๘๔
 โทรสาร ๐๒ - ๒๑๔๒๔๔๐
 สายด่วน ๑๓๗๗
 E-mail : help@nhrc.or.th
 Homepage : www.nhrc.or.th

ขั้นตอนการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หน่วยงานอื่นที่ช่วยท่านได้

๑. มูลนิธิเพื่อนหญิง

ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย กรณีผู้หญิงหรือเด็กถูกล่วงเกินทางเพศ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนคนงานสตรี

สถานที่ติดต่อ : ๓๘๖/๖๑-๖๒ ซอยเฉลิมสุข รัชดาภิเษก ๔๒

ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ - ๕๕๓๑๐๐๑ โทรสาร ๐๒ - ๕๕๓๑๔๒๔

๒. มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

ให้ความช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ที่ถูกล่วงเกินทางเพศ

สถานที่ติดต่อ : ๑๘๕/๑๖ ซอยวัดติตต จรัลสนิทวงศ์ ๑๒

บางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ - ๔๑๒๑๑๔๖, ๔๑๒๐๗๓๔, ๘๖๔๑๔๒๑

โทรสาร ๐๒ - ๕๕๓๑๔๒๔

๓. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ให้ความช่วยเหลือกรณีเด็กถูกใช้แรงงานเกินกำลัง ถูกนายจ้างเอาเปรียบ ให้ความรู้เรื่องการเข้ามาทำงานในเมืองอย่างไรให้ปลอดภัย

สถานที่ติดต่อ : ๑๔๓/๑๐๔-๑๑๑ หมู่บ้านปิ่นเกล้าพัฒนา ถ.บรมราชชนนี

อรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ - ๕๓๓๖๒๔๒, ๘๘๔๖๖๐๓

โทรสาร ๐๒ - ๕๓๕๕๒๘๑

๔. สภานายความ

ให้ความช่วยเหลือกรณีได้รับความไม่เป็นธรรมทางกฎหมาย เป็นผู้ยากไร้ที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้

สถานที่ติดต่อ : ๗/๘๔ อาคาร ๑๐ ถนนราชดำเนินกลาง

แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ - ๖๒๔๑๔๓๐ ต่อ ๑๒๑

โทรสาร ๐๒ - ๒๘๒๔๔๐๘, ๒๘๒๗๗๒๒

๕. มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค คุ่มครองสิทธิผู้บริโภคทั้งมวล

สถานที่ติดต่อ : ๒๑๑/๒ ซอยงามวงศ์วาน ๓๑ ถนนงามวงศ์วาน

อำเภอเมือง นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๒ - ๕๕๒๕๐๖๐-๒

๖. บ้านพักฉุกเฉิน

ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ประสบความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

สถานที่ติดต่อ : ๕๐๑/๑ ถนนเดชะตุงคะ แขวงสีกัน

เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ - ๕๒๕๒๒๒๒ โทรสาร ๐๒ - ๕๒๕๒๓๐๐

๗. มูลนิธิอารมณ พงศ์พจน์

ให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา ค้นคว้า เผยแพร่ความรู้ทั้งด้านวิชาการและประสบการณ์ด้านแรงงาน
แก่องค์กรแรงงานและองค์กรอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสิทธิแรงงาน

สถานที่ติดต่อ : ๒๔๖/๕๗-๕๘ ถนนสุขสวัสดิ์ ซอย ๑๓ บางปะแก้ว

ราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐

โทรศัพท์ ๐๒ - ๔๒๘๔๓๕๘, ๔๒๗๖๕๖๗

โทรสาร ๐๒ - ๔๒๘๔๓๕๘

๘. สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.)

ให้คำปรึกษา จัดฝึกอบรมสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และการใช้กลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ

สถานที่ติดต่อ : ๑๐๔ สุทธิสารวินิจฉัย สามเสนนอก

ห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐

โทรศัพท์ ๐๒ - ๒๗๕๔๒๓๑, ๖๕๓๔๖๘๓

โทรสาร ๐๒ - ๒๗๕๔๒๓๐, ๖๕๓๔๖๘๓

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
สิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ย่อมได้รับความคุ้มครอง

ประชาชนชาวไทยไม่ต่างหากำเนิด
เพศ หรือนับถือศาสนาใด
ย่อมอยู่ภายใต้ความคุ้มครอง
แห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

การใช้อำนาจโดยองค์การของรัฐทุกองค์การ
ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติ
แห่งรัฐธรรมนูญกำหนด

บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำไม่ได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับ บุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทบาทหญิง-ชาย [2]

เพศ (Sex)

บทบาทหญิง-ชาย (Gender)

อคติทางสังคม (Social Bias)

- วัตถุทางเพศ (Sex Object)

- ทวิมาตรฐาน (Double Standard)

ภาพเหมารวม (Stereotype)

ความลำเอียง (Prejudice)

การเลือกปฏิบัติ (Discrimination)

ความเสมอภาค (Equality)

บทบาทกำหนดโดย “สังคม” เป็นสมมติฐาน

การเลี้ยงดู อบรม ตัวแบบจากครอบครัว
การศึกษา โรงเรียน วิชาต่างๆ เช่น
คณะที่เกี่ยวข้อง ชาย-หญิง วัฒนธรรม ความเชื่อ
ประเพณี ศาสนา (เช่น การบวชทดแทนคุณ)
สื่อ ภาพ บ่อความ เสี่ยง กฎหมาย
ระเบียบปฏิบัติ นโยบาย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ประเด็นสำคัญของมาตรา ๕๐

✕ ถิ่นกำเนิด	✕ สถานะของบุคคล
✕ เชื้อชาติ	✕ ฐานะทางเศรษฐกิจ/สังคม
✕ เพศ	✕ ความเชื่อทางศาสนา
✕ อายุ	✕ การศึกษาอบรม
✕ สถานภาพทางกาย/สุขภาพ	✕ ความคิดเห็นทางการเมือง
✕ ภาษา	

“ห้ามเลือกปฏิบัติด้วยเหตุดังนี้”

มาตรการขจัดอุปสรรค/ส่งเสริมให้ใช้สิทธิ+เสรีภาพได้เหมือนคนอื่น
ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ

บทสวดทางสังคม

✍ การร้องเรียน

✍ การชุมนุม

✍ การแถลงข่าว

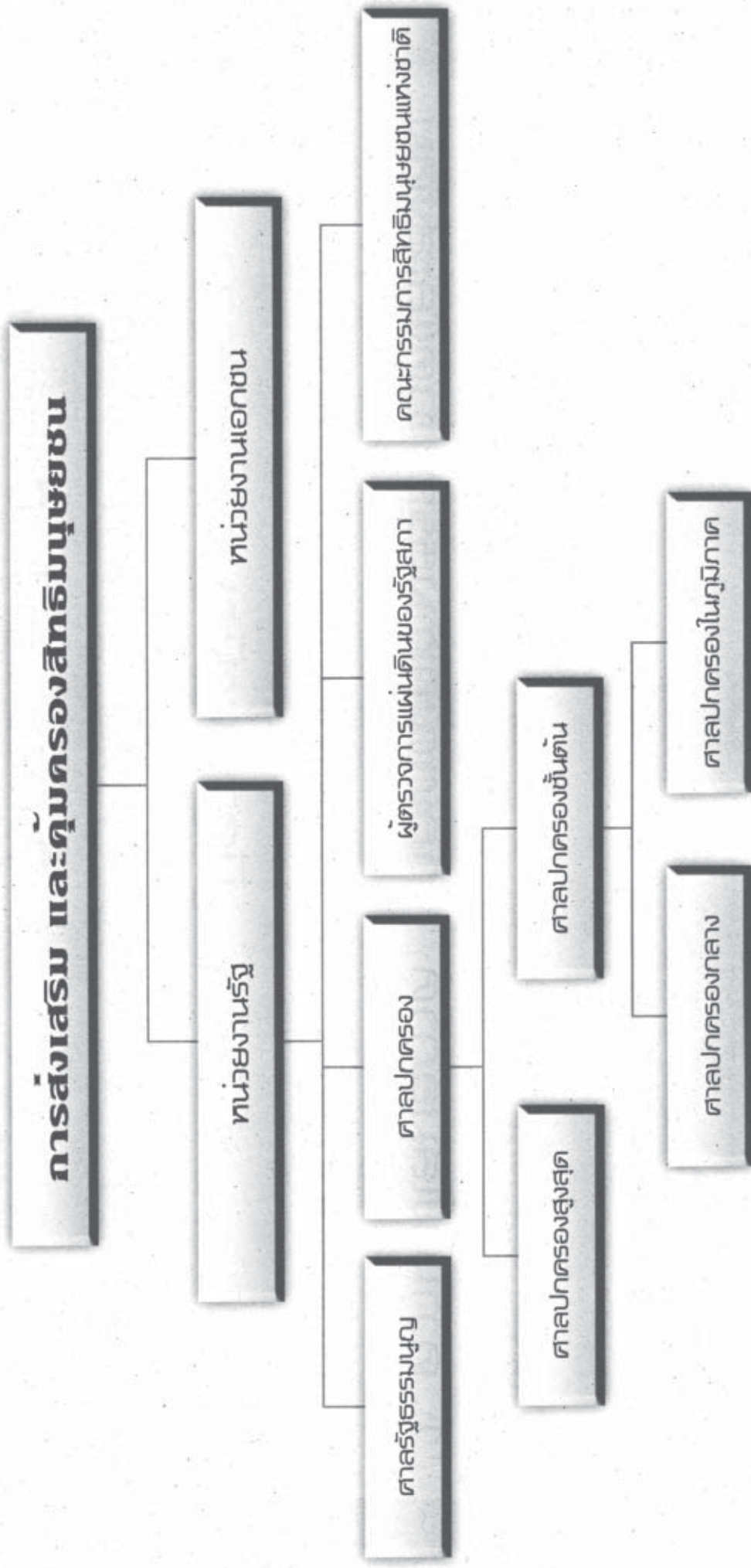
การชุมนุม

1. มีเป้าหมาย ทิศทาง จุดยืนขององค์กร
2. มีระบบบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม
3. มีภารกิจ และสถานะ/บทบาทที่สังคมยอมรับ
4. มีพันธมิตรแนวร่วม/ความร่วมมือกับภายนอกที่ชัดเจน
5. มีวิสัยทัศน์ วิชาการใหม่ๆ คุณค่าที่วัดได้ เชิดชูในสังคม
6. มีองค์ความรู้/ภูมิปัญญาของตนเอง
7. มีปัจจัย ทรัพยากร เครื่องมือต่างๆ
8. มีความต้องการร่วมของสมาชิก

การนำกลไกทางสังคม

1. วิเคราะห์ผลกระทบจากภายนอก
2. วิเคราะห์ความพร้อมจากภายในองค์กร
3. กำหนดเป้าหมาย
4. นำสู่การปฏิบัติ

การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ความเสมอภาค

เงื่อนไข

1. ความไม่เสมอภาค กฎเกณฑ์ทางธรรมชาติและสังคม
2. กฎธรรมชาติ สร้างให้คนมีความแตกต่างกันและมีความเหมือน
3. กฎหมาย มนุษย์สร้างขึ้นเอง มีทั้งที่เป็นธรรมและไม่เป็นธรรม
4. กฎเกณฑ์ทางสังคม เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

ความเสมอภาค

เงื่อนไข

5. สังคมกำหนดคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนต่างกัน
6. การเลือกปฏิบัติ ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือ
7. ความเสมอภาค คนเรามีคุณค่า
- และศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันตั้งแต่เกิด
8. การเคารพในสิทธิและเสรีภาพ

ความเสมอภาค

เงื่อนไข

9. การเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม

- มีพื้นฐานอยู่บนหลักสมเหตุสมผล
- มีส่วนช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดเพื่อส่วนร่วม
- เกิดความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และความมั่นคงของชาติ

10. ตระหนักในเรื่องบทบาทหญิง-ชาย เป็นความจำเป็น

ส่วนที่ 5

กิจกรรมนันทนาการ
(เลือกใช้ตามความเหมาะสม)

กลุ่มกิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมทำความรู้จักกัน

วัตถุประสงค์	เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รู้จักกันมากขึ้น
ระยะเวลา	อย่างน้อย ๑ ชั่วโมง
ช่วงเวลาที่เหมาะสม	วันแรกของการฝึกแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กิจกรรม ลมเพลมพัด

ให้ผู้เข้าร่วมนั่งเป็นวงกลม วิทยากรยืนกลวงวงพร้อมพูดว่า “ลมเพลมพัด” ผู้เข้าร่วมที่นั่งอยู่จะถามว่า “พัดอะไร” วิทยากรจะตอบว่า “พัด.....” ตัวอย่างคำตอบ เช่น พัดคนผมยาว พัดผู้ชายทุกคน พัดคนที่ใส่เสื้อสีขาว เป็นต้น ผู้ที่มีลักษณะดังกล่าว จะต้องลุกขึ้นวิ่งจากที่นั่งของตนไปหาที่นั่งอื่น ผู้เข้าร่วมคนสุดท้ายที่หาที่นั่งไม่ได้ จะเป็นผู้ทำหน้าที่แทนวิทยากรดำเนินเช่นนี้ไปเรื่อยๆ ประมาณ ๑๐-๑๕ นาที

กิจกรรม “หาคนที่.....”

๑. วิทยากรแจกกระดาษข้อความ ดังนี้

* ผู้ที่มีชื่อขึ้นต้นด้วย ส	* ผู้ที่มีลูกยิ้ม
* ผู้ที่ใส่เสื้อยืด	* ผู้ที่มีไฟบนใบหน้า
* ผู้ที่เกิดวันจันทร์	* ผู้ที่ถนัดซ้าย
* ผู้ที่ยังเป็นโสด	* ผู้ที่พูดภาษาถิ่นได้
* ผู้ที่แต่งงานแล้ว	* ผู้ที่ดูสมบูรณ์ที่สุดในกลุ่ม
* ผู้ที่สวมนาฬิกาไซโก	* ผู้ที่มีใบหน้าที่รูปไข่
* ผู้ที่ใส่แว่นตา	* ผู้ที่มีผมน้อย

๒. วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมแต่ละคนใช้เวลาประมาณ ๑๐ นาที ตามหารายชื่อของผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว

๓. วิทยากรรวมกลุ่มใหญ่หลังจาก ๑๐ นาที ผ่านไป ให้ผู้เข้าร่วมช่วยบอกชื่อผู้ที่มีคุณสมบัติในแต่ละหัวข้อ

พูดคุย / แนะนำตัว

กลุ่มกิจกรรมที่ ๒ กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย

กิจกรรมที่ ๑ เพื่อนของเรา

วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้สนใจผู้อื่น

เพื่อความสุขสนุกสนานและรู้จักกันเร็วขึ้น

จำนวนผู้เล่น ไม่จำกัดจำนวน

วิธีเล่น

๑. ให้ผู้เล่นทุกคนนั่งเป็นวงกลม หรือครึ่งวงกลม

๒. ทหาอาสาสมัครออกมาหนึ่งคน ยืนอยู่ตรงกลางวง

๓. เมื่อผู้นำเกมส์ให้สัญญาณเริ่มเล่น อาสาสมัครที่อยู่ตรงกลางวงจะต้องเรียกชื่อเพื่อนที่นั่งอยู่ในวง ๑ คน และคนที่ถูกเรียกจะต้องเรียกชื่อเพื่อนที่นั่งอยู่อีก ๑ คน (ห้ามเรียกชื่อเพื่อนที่ถูกเรียกชื่อแล้ว)

๔. ทันทีที่คนที่สองถูกเรียกชื่อ เพื่อนที่นั่งอยู่สองข้างคนแรก และคนที่สอง จำนวน ๔ คน จะต้องวิ่งสลับเปลี่ยนที่นั่งกันทันที ขณะเดียวกันอาสาสมัครก็ต้องรีบแย่งที่นั่งทันที ใครไม่มีที่นั่งจะต้องออกมาดำเนินการเหมือนอาสาสมัครคนแรกต่อไป

กิจกรรมที่ ๒ นิ้วเพชร ฝ่ามืออรหันต์

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความคุ้นเคย

เพื่อฝึกประสาทและเพื่อความสุขสนุกสนาน

วิธีเล่น

๑. ให้ผู้เล่นทุกคนนั่งเป็นวงกลม หรือครึ่งวงกลม

๒. ผู้นำเกมส์

นับ ๑ ให้ผู้เล่นยกแขนขวาพร้อมขึ้นนิ้วชี้ขึ้น

นับ ๒ ให้ผู้เล่นยกแขนซ้ายแบมือเสมอไหล่ แขนขวาอยู่ในท่านับ ๑

นับ ๓ ให้ผู้เล่นใช้นิ้วชี้ของแขนขวาลงไปในฝ่ามือแขนซ้ายของเพื่อน

นับ ๔ ผู้เล่นทุกคนจะต้องรีบปฏิบัติ

- รีบชักนิ้วชี้ขึ้นจากฝ่ามือเพื่อน

- ฝ่ามือซ้ายต้องรีบจับนิ้วชี้ของเพื่อนให้ได้

๓. ผู้เล่นคนใดที่จับนิ้วชี้เพื่อนได้ และนิ้วชี้ของตนเองไม่ถูกเพื่อนจับ จะเป็นผู้ชนะ

กิจกรรมที่ ๓ การแนะนำชื่อเป็นจังหวะ

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความสนุกสนาน และให้รู้จักชื่อเพื่อนได้เร็วยิ่งขึ้น

วิธีเล่น

๑. ให้ผู้เล่นทุกคนนั่งเป็นวงกลม

๒. ผู้นำเกมส์ให้สัญญาณเริ่มเล่น ผู้เล่นทุกคนจะตบมือเป็นจังหวะพร้อมกัน ๒ ครั้ง

๓. พอจบจังหวะตบมือ ๒ ครั้ง

ผู้เล่นคนแรกจะต้องทำ ดังนี้

- หัวแม่มือขวาชี้ตัวเองพร้อมบอกชื่อตัวเอง

- หัวแม่มือขวาชี้เพื่อนที่นั่งอยู่ทางขวามือพร้อมเรียกชื่อเพื่อน

๔. ผู้เล่นที่ถูกเรียกชื่อก็ต้องปฏิบัติต่อไป เหมือนคนแรกจนครบทุกคน

หมายเหตุ เวลาเล่นเกมสัปดาห์พยายามบอกชื่อตัวเอง และเรียกชื่อเพื่อนให้รับกับจังหวะตบมือ ๒ ครั้ง

กิจกรรมที่ ๔ บก น้ำ รู อากาศ

วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้ผู้เล่นเกิดความว่องไวในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
เพื่อเป็นการฝึกประสาทในการตอบรับได้อย่างรวดเร็ว

จำนวนผู้เล่น ๑๐ - ๓๐ คน

วิธีเล่น

๑. ให้ผู้เล่นทุกคนนั่งเป็นวงกลม

๒. กำหนดให้ผู้เล่นเกมสัปดาห์ ยืนอยู่ในวง

๓. ในการเล่น ผู้นำเกมสัปดาห์ต้องให้ผู้เล่นปรบมือ ๔ จังหวะ พร้อมกับพูดบก น้ำ รู อากาศ

๔. ผู้นำเกมสัปดาห์ไปทีไร แล้วพร้อมกับที่ผู้นำเกมสัปดาห์พูดว่า "บก" ผู้นำจะต้องบอกชื่อสัตว์ที่อยู่บนบก ถ้าผู้นำเกมสัปดาห์บอกว่า "น้ำ" ผู้เล่นต้องบอกชื่อสัตว์ที่อยู่ในน้ำ ถ้าผู้นำบอกว่า "รู" ผู้เล่นต้องบอกว่าสัตว์อะไรบ้างที่อาศัยอยู่ในรู อากาศก็เช่นเดียวกัน

๕. โดยผู้นำเกมสัปดาห์ให้โอกาสผู้เล่นในการตอบเพียง ๓ วินาทีเท่านั้น

๖. ผู้เล่นผู้ใดตอบช้าหรือตอบผิดต้องออกจากการเล่น

กิจกรรมที่ ๕ บิงเรอ

วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นกลุ่ม
เพื่อฝึกการตัดสินใจ

วิธีเล่น

๑. ผู้นำเกมสัปดาห์แบ่งผู้เล่นออกเป็นกลุ่มๆ ละ ๗ คน

๒. แต่ละกลุ่มเข้าแถวตอนลึก หัวแถวแต่ละแถวหันหน้ามาทางผู้นำกลุ่ม (ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลาง แต่ละแถวเป็นรัศมี)

๓. สมมติให้แต่ละกลุ่มเป็นเรือ จะตั้งชื่ออะไรก็ได้ แต่ควรกำหนดว่าก็พยางค์

๔. คนที่อยู่ท้ายแถวของแต่ละกลุ่มเป็นคนที่ ๑ ถัดเข้ามาเป็นคนที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, และ ๗ ตามลำดับ

๕. ให้แต่ละคนนั่งยองๆ คนหน้าสุดคือคนที่ ๗ ทำท่ายิงปืน และก่อนจะยิงต้องปฏิบัติตามลำดับ ดังนี้

คนที่ ๑ ตะโกนว่า เรือมาแล้ว

พร้อมกระโดดขึ้น แล้วนั่งลง

คนที่ ๒ ตะโกนว่า ระวัง

พร้อมกระโดดขึ้น แล้วนั่งลง

คนที่ ๓ ตะโกนว่า เตรียมยิง

พร้อมกระโดดขึ้น แล้วนั่งลง

คนที่ ๔ ตะโกนว่า บรรจ

พร้อมกระโดดขึ้น แล้วนั่งลง

คนที่ ๕ ตะโกนว่า ปิด

พร้อมกระโดดขึ้น แล้วนั่งลง

คนที่ ๖ ตะโกนว่า ป๊อก

พร้อมกระโดดขึ้น แล้วนั่งลง

คนที่ ๗ ตะโกนว่า โป้ง...ชื่อเรือลำอื่นๆ ชี้ให้ถูกลำ

๖. เรือลำที่ถูกยิง (ถูกเรียกชื่อ) จะต้องเป็นเรือที่จะต้องยิงต่อไป โดยเริ่มต้นเหมือนลำแรก เรือลำไหนซ้ำ

ไม่ประสานกันหรือยิงผิดลำ ปรับเป็นแพ้

หมายเหตุ เกมนี้ เรือจะต้องยิงกันเร็วๆ จะเพิ่มความสนุกสนานมาก

กิจกรรมที่ ๖ ขึ้นส่วนข้าง

ขั้นตอน แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๕ กลุ่ม สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะได้รับกระดาษคนละ ๑ แผ่น ให้ผู้เล่นในกลุ่มแบ่งกันฉีกกระดาษเป็นส่วนต่างๆ เช่น หัว ลำตัว ขา ท่าง โดยที่แต่ละคนจะแยกกันไปทำงาน หลังจากนั้นให้สมาชิกของแต่ละกลุ่ม นำชิ้นส่วนมาต่อกันให้เป็นรูปข้าง ซึ่งจะเป็นความยังไม่ลงตัวของข้าง เช่น ตัวโต ขาเล็ก เป็นต้น

ข้อคิด การทำงานเป็นทีม ต้องการประสานงานพูดคุย เพื่อให้ได้งานที่สมบูรณ์ ตรงตามความต้องการของกลุ่ม

กิจกรรมที่ ๗ เหวมกตบ

ขั้นตอน วาดวงกลมขนาดพองามบนพื้นห้อง ให้ผู้เล่นทุกคนยืนอยู่ในวงกลม เมื่อให้สัญญาณเริ่มเล่น ผู้เล่นแต่ละคนจะต้องพยายามผลักคนอื่นให้ออกนอกวงกลม เล่นจนเหลือผู้เล่นในวงกลมน้อยที่สุด (อาจเหลือ ๒-๓ คน หรือ ๕-๖ คน ก็ได้) ผู้ที่เหลืออยู่ในวงกลมจะถูกทำโทษ เพราะผลักผู้อื่นตกเหวหมด

ข้อคิด การฝึกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นการทำงานด้วยกัน ไม่ต้องการให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้ใครคนใดคนหนึ่งเก่งอยู่คนเดียว

กิจกรรมที่ ๘ กระรอกเปลี่ยนโพรง

ขั้นตอน

๑. ผู้เล่นจับกลุ่ม ๓ คน สองคนประสานมือขึ้นเหนือหัว หมายถึงโพรง อีก ๑ คนอยู่ในโพรง หมายถึงกระรอก
๒. มีสัญญาณอยู่ ๓ ลักษณะ คือ
 - กระรอกเปลี่ยนโพรง - คนที่เป็นกระรอกจะต้องย้ายไปอยู่โพรงอื่น
 - โพรงเปลี่ยนกระรอก - คนที่เป็นโพรงทั้งคู่ จะต้องย้ายไปหากระรอกตัวอื่น
 - โพรงแตก - เปลี่ยนใหม่หมดทั้งโพรง และกระรอก

ข้อคิด เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหว แก้อาการง่วงนอน

กิจกรรมที่ ๙ การจ่ายตลาด

ขั้นตอน

๑. ผู้เล่นคิดชื่อผลไม้คนละ ๑ ชื่อ ไม่ให้ซ้ำกัน บอกชื่อผลไม้ของตัวเองให้กลุ่มทราบ
๒. ผู้นำเล่นเกมคือผู้ที่ไปจ่ายตลาด โดยจะเอ่ยชื่อผลไม้ที่ต้องการจะซื้อ ผู้ที่ถูกเอ่ยชื่อจะต้องลุกจากที่นั่งแล้วเดินตามหลังผู้ที่จ่ายตลาด
๓. ผู้จ่ายตลาดจะชื่อของไปเรื่อยๆ จนผู้จ่ายตลาดพูดว่า “เงินหมด” ทุกคนจะต้องแย่งกันกลับไปนั่งที่ ผู้ใดที่ไม่มีที่นั่ง จะต้องมาเป็นผู้จ่ายตลาดแทน
๔. เกมดำเนินไปตามข้อ ๑-๓

ข้อคิด เกมเล่นสนุก ไม่ง่วงนอน เป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรม

กิจกรรมที่ ๑๐ ตามหาสมบัติ

ขั้นตอน ๑. ทำวงกลมเล็กๆ จากกระดาษ ซึ่งจะดูบอบบาง และขาดง่าย
๒. แบ่งกลุ่มเป็น ๓ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเอาวงกลมกระดาษคล้องทุกคนในทีมให้อยู่ในวงกลม แข่งกันเดินไปเอาสมบัติ โดยที่ไม่ให้วงกลมกระดาษขาดออกจากกัน นำสมบัติซึ่งอาจเป็นข้อความ พูดถึงการทำงานด้วย หรืออื่นๆ มาติดไว้หน้าห้อง ผู้ใดเสร็จก่อนคือผู้ชนะ

ข้อคิด การทำงานด้วยกันที่ต้องการความร่วมมือเพรียง ไม่มีใครเป็น “One man show” แต่ต้องทำงานเป็น “Team work” ซึ่งโดยทั่วไปเป็นความไม่เคยชินของคนไทย แต่ถ้าจะต้องให้งานใดสำเร็จก็ต้องวางแผนร่วมกัน

กิจกรรมที่ ๑๑ ชายลึกลับ

จุดมุ่งหมาย ๑. เพื่อฝึกทักษะการคิดหาเหตุผลในการแก้ปัญหา
๒. เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสแสวงหาข้อตกลงร่วมกันในระหว่างกลุ่มว่า จะช่วยปรับปรุงการตัดสินใจของกลุ่มได้อย่างไรบ้าง
๓. เพื่อฝึกการรับฟังข้อคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม ไม่จำกัดจำนวน แต่อย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า ๑๐ คน

เวลาที่ต้องใช้ ประมาณ ๕๐ นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ ๑. เอกสารข้อความเรื่อง “ชายลึกลับ” จำนวนเท่ากับสมาชิกทั้งหมด
๒. แผ่นใสพร้อมปากกาเขียน และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
๓. ดินสอหรือปากกากลุ่มละ ๑ ด้าม

สถานที่ ภายในห้องประชุม

กระบวนการ ๑. วิทยากรแจกเอกสารข้อความเรื่อง ชายลึกลับ ให้แก่สมาชิกแต่ละคน โดยให้เวลาอ่าน และทำความเข้าใจภายในเวลา ๕ นาที และให้พิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อในเรื่องนั้น ข้อใด “ถูก” ข้อใด “ผิด” หรือข้อใด “ตัดสินใจไม่ได้” ซึ่งข้อความตัดสินใจไม่ได้นี้จะแทนด้วยเครื่องหมายคำถาม (?)
๒. วิทยากรแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ ๖ คน ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มหาข้อสรุปร่วมกันในข้อความเรื่องชายลึกลับว่า ข้อใด “ถูก” ข้อใด “ผิด” หรือข้อความใด “ตัดสินใจไม่ได้” ภายในเวลา ๑๐ นาที

๓. เมื่อหมดเวลา วิทยากรให้แต่ละกลุ่มนำผลการตัดสินใจเพื่อหาคำตอบของแต่ละกลุ่มมามอบให้วิทยากร และวิทยากรเขียนคำตอบของแต่ละกลุ่มลงแผ่นใส พร้อมทั้งฉายให้สมาชิกทุกคนเห็นอย่างทั่วถึง

๔. วิทยากรเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง ดังนี้ ข้อความข้อที่ ๓ ผิด ข้อความข้อที่ ๖ ถูก และข้ออื่นๆ ตัดสินไม่ได้

สรุปข้อคิด ๑. วิทยากรให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นว่า ได้รับข้อคิด และประสบการณ์ใดบ้างเกี่ยวกับผลของการตัดสินใจด้วยระบบกลุ่ม ตลอดจนผลของการฟังและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

๒. วิทยากรสรุปข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า เป็นธรรมดาที่มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป แต่ความแตกต่างกันนี้ย่อมเป็นพลังด้วย เราจะต้องเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าคนๆ เดียว มองต้นไม้ก็เห็นมุมเดียว แต่ถ้าหลายๆ คน ก็ย่อมมองเห็นได้หลายๆ แง่

หลายมุม ยิ่งทำให้เราเห็นช่องทางว่าเราจะเข้าช่องทางไหนจึงจะดี การมีหลายความคิดก็ย่อมมองเห็นได้หลายทางในการแก้ปัญหา และเมื่อจะแก้ปัญหาก็ต้องรวมพลังกาย พลังใจ และพลังความคิดเข้าด้วยกัน

กิจกรรมที่ ๑๒ ข้อความเรื่อง "ชายลึกลับ"

นักธุรกิจผู้หนึ่งเพิ่งจะเปิดไฟในร้านค้า เมื่อชายคนหนึ่งปรากฏกายขึ้น และเรียกร้องเอาเงิน ผู้เป็นเจ้าของเปิดเครื่องคิดเงิน ธนบัตรต่างๆ ถูกล้วงออกไป ชายคนนี้ออกไปอย่างรวดเร็ว ตำรวจผู้หนึ่งจากกรมตำรวจได้รับการบอกเล่าในทันที

โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบว่าข้อใด "ถูก" ข้อใด "ผิด" และข้อใด "ตัดสินไม่ได้" ซึ่งคำว่าตัดสินไม่ได้จะแทนด้วยเครื่องหมายคำถาม (?)

เรื่อง จุดอ่อน / แรง	ผิด	ผิด	?
๑. ชายคนหนึ่งปรากฏกายขึ้นหลังจากที่ผู้เป็นเจ้าของได้ปิดไฟร้านค้าแล้ว.....			
๒. นักปล้นเป็นชายคนหนึ่ง.....			
๓. ผู้ชายคนนี้ไม่ได้เรียกร้องเอาเงิน.....			
๔. ชายคนที่เปิดเครื่องคิดเงินเป็นเจ้าของ.....			
๕. เจ้าของร้านล้วงธนบัตรต่างๆ จากเครื่องคิดเงินแล้วหนีไป.....			
๖. มีคนๆ หนึ่งเปิดเครื่องคิดเงิน.....			
๗. หลังจากที่ถูกชายคนที่เรียกร้องเอาเงินได้ล้วงธนบัตรต่างๆ ออกมาจากเครื่องคิดเงินแล้วหนีไป.....			
๘. ในเครื่องคิดเงินมีเงินอยู่ แต่ในเรื่องไม่ได้บอกไว้ว่าเป็นจำนวนเท่าไร...			
๙. นักปล้นเรียกร้องเอาเงินจากเจ้าของ.....			
๑๐. เรื่องนี้เกี่ยวกับเหตุการณ์ชุดหนึ่งที่กล่าวถึงคน ๓ คน คือ เจ้าของร้าน ชายคนที่เรียกร้องเอาเงิน และตำรวจคนหนึ่ง.....			
๑๑. เหตุการณ์ต่อไปนี้ถูกต้อง : มีคนหนึ่งเรียกร้องเอาเงิน เครื่องคิดเงินถูกเปิด ธนบัตรต่างๆ ถูกล้วงออกมา และชายคนหนึ่งรีบผลุนผลันออกไปจากร้าน.....			
รวม			

กิจกรรมที่ ๑๓ "การวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหายอย่างเป็นระบบ"

- จุดมุ่งหมาย**
๑. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกทักษะในการแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ
 ๒. เพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติการตามลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม ไม่จำกัดจำนวน แต่อย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า ๑๐ คน

เวลาที่ต้องใช้ ประมาณ ๕๐ นาที

อุปกรณ์ที่ใช้ ๑. กระดาษสำหรับสมาชิกคนละ ๑ แผ่น พร้อมปากกาหรือดินสอคนละ ๑ ด้าม

๒. แผ่นใสพร้อมปากกาเขียนแผ่นใส และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
- สถานที่** ภายในห้องประชุม
- กระบวนการ** วิทยากรแจกกระดาษให้สมาชิกคนละ ๑ แผ่น สำหรับเขียนปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ คนละ ๑ ปัญหา โดยบอกถึงสภาพการณ์ของปัญหานั้น

ตัวอย่างปัญหา

๑. เพื่อนร่วมงานคนหนึ่งชอบคุยโม้โอ้อวดถึงความเก่งกล้าสามารถของตน ให้แก่เพื่อนร่วมงานฟังอยู่ตลอดเวลา และคอยอิจฉาริษยาเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ รวมทั้งชอบนำความคิดของตนเองไปตัดสินหรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้อื่นว่าไม่เอาไหน ทำให้ผู้ร่วมงานบางคนเกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายต่อพฤติกรรมของเขา จะมีแนวทางในแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร
๒. เมื่อสมาชิกแต่ละคนเขียนปัญหาเสร็จแล้ว วิทยากรจะนำปัญหามาพิจารณา ดู แล้วเลือกปัญหาที่น่าสนใจ ๓ ปัญหา อ่านให้สมาชิกฟังหรือเขียนลงแผ่นใสฉายให้สมาชิกได้อ่าน แล้วให้ช่วยกันพิจารณาเลือกเอา ๑ ปัญหา ถามว่า ปัญหาที่เลือกนั้นเป็นของใคร แล้วเชิญเจ้าของปัญหานั้นออกมาด้านหน้า เพื่อให้สมาชิกซักถามรายละเอียดของปัญหาเพิ่มเติม พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหานั้น
๓. วิทยากรขอสมาชิกเป็นอาสาสมัครจำนวน ๓ คน เพื่อให้แต่ละคนแก้ปัญหาตามลำพัง และสมาชิกที่เหลือแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละประมาณ ๖ คน ให้ร่วมกันพิจารณาหาแนวทางแก้ปัญหา ภายในเวลาประมาณ ๑๐ นาที
๔. ให้อาสาสมัครทั้ง ๓ และผู้แทนกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มนำผลสรุปการแก้ปัญหาเสนอต่อกลุ่มใหญ่ และให้สมาชิกทุกคนพิจารณาเปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขปัญหามาของแต่ละกลุ่ม และการแก้ปัญหาเป็นรายบุคคลว่ามีส่วนที่แตกต่างกันอย่างไร โดยให้พิจารณา ๔ ประเด็น ดังนี้
 - ๔.๑ วิธีใดเป็นวิธีการที่ไม่สามารถจะปฏิบัติได้
 - ๔.๒ วิธีใดเป็นวิธีการที่สามารถนำมาปฏิบัติได้บ้าง
 - ๔.๓ วิธีใดเป็นวิธีที่สามารถปฏิบัติได้ง่ายที่สุด
 - ๔.๔ วิธีใดเป็นวิธีปฏิบัติแล้วจะได้ผลมากที่สุดและน้อยที่สุด
๕. วิทยากรให้สมาชิกร่วมอภิปรายในข้อที่ ๔

สรุปข้อคิด วิทยากรให้สมาชิกร่วมอภิปราย โดยการนำข้อคิดที่ได้รับจากกิจกรรมข้างต้น มาประยุกต์ใช้ว่า เมื่อตนเองต้องประสบปัญหาจริงๆ แล้ว จะมีขั้นตอนเพื่อแก้ไขปัญหานั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ได้อย่างไร

กิจกรรมที่ ๑๔ "หาของ"

- จุดมุ่งหมาย**
๑. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกทักษะของการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี
 ๒. เพื่อมิให้ผู้นำใช้อิทธิพลของตนเองนำผู้อื่น
 ๓. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนักว่างานสำเร็จลุล่วงลงได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมใจกันของสมาชิกภายในกลุ่ม
- ขนาดของกลุ่ม** ไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้
- เวลาที่ต้องใช้** ประมาณ ๑๕ นาที

**อุปกรณ์ที่ใช้
สถานที่
กระบวนการ**

สิ่งของที่มีอยู่ในตัวสมาชิกแต่ละคน
ภายในห้องเรียนหรือห้องประชุม

๑. วิทยากรบอกให้สมาชิกแต่ละคนเอาของที่ตนมีอยู่ จะเป็นอะไรก็ได้ เช่น ปากกา ดินสอ ผ้าเช็ดหน้า หวี ฯลฯ ให้แต่ละคนนำของที่ตนมีอยู่ ๑ ชิ้น ไปซ่อนไว้ที่ไกลๆ พอสมควรนอกห้องประชุม แต่อย่านำไปซ่อนในที่รก หรือเดินเข้าไปลำบาก เมื่อนำไปซ่อนแล้วพยายามจำด้วยว่าของที่นำไปนั้น วางไว้ที่ตรงไหน
๒. เมื่อให้สัญญาณแล้ว สมาชิกทุกคนรีบวิ่งไปซ่อนของ จากนั้นผู้นำกิจกรรมจะบอกให้สมาชิกเข้าอยู่ตามกลุ่มย่อยของตน และให้ทุกคนปฏิบัติ ดังนี้
 - ๒.๑ สมาชิกทุกคนในกลุ่มย่อยต้องจับมือกันไว้ไม่ให้หลุด
 - ๒.๒ ให้ทุกคนพยายามวิ่งไปเอาของที่ตนซ่อนไว้ไม่ให้หลุด
 - ๒.๓ ระหว่างที่วิ่งจับมือไปเอาของนั้น ห้ามทุกคนพูด แต่อนุญาตให้ใช้สัญญาณกันได้ เช่น บั๊บบี้ หรือทำท่าทางต่างๆ เป็นต้น
 - ๒.๔ เมื่อกลุ่มใดเอาของที่แต่ละคนในกลุ่มของตนซ่อนไว้ได้ครบแล้ว ให้รีบวิ่งนำของนั้นมามอบให้ แก่ผู้นำกิจกรรม ซึ่งจะต้องสอบถามว่าทุกคนจับมือกันตลอดเวลาหรือไม่ ถ้าปล่อยมือกันโดยที่ต่างคนต่างไปหาถือว่าผิดกติกา
 - ๒.๕ กลุ่มที่นำของมาให้วิทยากรช้าที่สุดจะได้รับรางวัล (คือถูกลงโทษนั่นเอง)
 - ๒.๖ เมื่อทุกคนนำของมามอบให้ผู้นำกิจกรรมแล้ว ผู้นำกิจกรรมนำของนั้นวางลงบนโต๊ะ โดยแยกเป็นกลุ่มไว้ ไม่ควรวางปนกันอาจเกิดปัญหาในภายหลังได้ จากนั้น ก็ประกาศกลุ่มชนะเลิศที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ฯลฯ จนถึงกลุ่มสุดท้าย และให้กลุ่มสุดท้าย ออกมารับรางวัล (คือถูกลงโทษ อะไรก็ได้)
 - ๒.๗ หลังจากนั้นวิทยากร ประกาศให้แต่ละกลุ่มจับมือมาหยิบของห้ามปล่อยมือกัน ขณะวิ่งกลับ (เว้นแต่ตอนหยิบของเท่านั้น) กลุ่มใดมือหลุดจากกันหรือชักช้าอาจ จะถูกปรับโทษ

สรุปข้อคิด

๑. วิทยากรถามความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่มว่า รู้สึกอย่างไรเมื่อต้องการไปเอาของๆ ตนเอง ก่อนแต่ถูกคนอื่นดึงไป และรู้สึกอย่างไรเมื่อพูดไม่ได้และมือก็ยังต้องจับกันอยู่
๒. วิทยากรให้สมาชิกช่วยกันสรุปว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรแก่เราบ้าง
๓. วิทยากรสรุปข้อคิดเพิ่มเติมว่า เราจะรู้สึกง่ายและสะดวกกว่า ถ้าเราไม่จับมือกัน ต่างคนต่างไปเอาของๆ ตน แต่นั่นเป็นงานของแต่ละคนไม่ใช่งานของกลุ่ม ที่ให้จับมือกันไว้เพื่อต้องการดูว่า ในการทำงานกลุ่ม อาจจะมีบางคนใช้อิทธิพลของตนเองมากเกินไปที่จะให้กลุ่มคล้อยตามเขา และต้องการจะดูว่า บางคนก็ยอมเขามากเกินไป เราควรจะพิจารณาดูดีๆ ว่า งานของกลุ่มจะสำเร็จได้ต่อเมื่อเราร่วมมือกันจริงๆ โดยให้สัญญาณตกลงกันว่า จะเริ่มจากใครดีและใครต่อไป ถ้ามีว่แต่ตั้งกันไปกันมาคือไม่ยอมโอนอ่อนต่อกัน งานก็ไม่สำเร็จ การที่ไม่ให้พูดบางครั้งก็มีประโยชน์กว่าให้พูด เพราะถ้าพูดได้ก็คงอ้างเหตุผลกัน อาจไม่ยอมกัน งานอาจจะเสร็จก็จริงแต่ก็คงใช้เวลามากกว่า เราต้องฝึกเป็นผู้นำที่ดี และเป็นผู้ตามที่ดีในเวลาเดียวกัน

กิจกรรมที่ ๑๕ ต้นไม้แห่งความรู้สึก

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อต้องการทำงานความรู้สึกและความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อกระบวนการ การฝึกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อเพื่อนสมาชิกและวิทยากรผู้ให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 2. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ระบายความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเองออกมาอย่างอิสระ

ขนาดของกลุ่ม ไม่จำกัดจำนวน

เวลาที่ต้องใช้ ประมาณ ๑๐ นาที

- อุปกรณ์ที่ใช้**
1. รูปต้นไม้วาดโครงสร้างที่เป็นต้น และกิ่งก้านมีขนาดเท่ากับกระดาษโปสเตอร์ ๑ แผ่น (อาจใช้วีวาลดกระดาษโปสเตอร์ และตัดติดลงบนกระดาษหน้าขาวหลังเทา)
 2. ชิ้นส่วนกระดาษโปสเตอร์สีตัดเป็นรูปใบไม้ ดอกไม้ และผลไม้ ตามจำนวนเท่ากับสมาชิกในกลุ่ม
 3. กาวหรือแปะเปียก ๒ กระปุก
 4. ปากกาหรือดินสอสำหรับสมาชิกคนละด้าม
 5. ม้วนเทปเพลง “ด้วยรักและผูกพัน” พร้อมเครื่องเล่นเทป

สถานที่ ภายในห้องเรียนรู้หรือห้องประชุมที่ใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- กระบวนการ**
1. วิทยากรจัดให้สมาชิกนั่งเป็นรูปวงกลม
 2. แจกชิ้นส่วนกระดาษที่เตรียมไว้ให้สมาชิกคนละแผ่น
 3. ให้สมาชิกแต่ละคนเขียนความรู้สึก ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ที่มีต่อกระบวนการฝึกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อเพื่อนสมาชิก และวิทยากรผู้ให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ลงบนกระดาษที่แจกให้ (จะเซ็นชื่อหรือไม่ก็ได้)
 4. ขณะที่สมาชิกกำลังเขียนความรู้สึก วิทยากรเปิดเพลง “ด้วยรักและผูกพัน” คลอเบาๆ
 5. สมาชิกที่เขียนเสร็จแล้วให้นำไปติดบนต้นไม้กระดาษที่เตรียมไว้ โดยต้นไม้จะติดไว้บริเวณด้านหน้าภายในห้องประชุม การติดนั้นให้ติดตามกิ่งก้านของต้นไม้ เพื่อให้เป็นต้นไม้ที่ประกอบด้วยใบ ดอก และผลอย่างสมบูรณ์

- สรุปข้อคิด**
1. วิทยากรอ่านความรู้สึก และข้อคิดเห็นของสมาชิกบางคน ที่เขียนติดบนต้นไม้ให้แก่สมาชิกทั้งหมดได้ทราบ
 2. วิทยากรกล่าวแสดงความรู้สึกที่มีต่อสมาชิกทุกคน และขอบคุณสมาชิกตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จลงด้วยดี และขอให้ทุกคนนำสิ่งดีๆ ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในการปฏิบัติหน้าที่การงานให้มากที่สุด

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๐)

๑. นายเสน่ห์	จามริก	ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. นายจรัส	ดิษฐาภิชัย	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. คุณหญิงจันทน์	สันตะบุตร	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นางสาวนัยนา	สุภาพัง	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. นายประดิษฐ์	เจริญไทยทวี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. นายวสันต์	พานิช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๗. นายสุทิน	นพเกตุ	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๘. นางสุนี	ไชยรส	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๙. นายสุรสิทธิ์	โกศลนาวิน	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๐. คุณหญิงอัมพร	มีสุข	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๑. นางสาวอาภากร	วงศ์สังข์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการ และคณะทำงาน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะทำงาน

๑. คุณหญิงอัมพร มีสุข	ประธานอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์
๒. นางสาวอานร วงษ์สังข์	ประธานอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย
๓. นายวสันต์ พานิช	ประธานอนุกรรมการด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

คณะวิทยากร

๑. นายไพโรจน์ พลเพชร	สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
๒. นายศราวุธ ประทุมราช	คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน
๓. นายพิทักษ์ เกิดหอม	สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
๔. นางสาวอัญชลี เอมะ	คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน

คณะทำงาน

๑. นายสมบัติ บุญคำเอียง	นักวิชาการจากสถาบันชาติพันธุ์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
๒. นางสาวสมร คงรุ่งเรือง	ผู้ช่วยปฏิบัติงานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. นางสาวสุภรณ์ ปรีชาอนันต์	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๘
๔. นายเอกชัย ปิ่นแก้ว	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๓
๕. นายเชิดชัย ยุสเปรมานนท์	เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๓
๖. นางสาวรสสุคนธ์ แก้วกิจ	ผู้ช่วยปฏิบัติงานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้ถอดประสบการณ์และเรียบเรียง

๑. นางสาวสุภรณ์ ปรีชาอนันต์
๒. นายเอกชัย ปิ่นแก้ว

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวรสสุคนธ์ แก้วกิจ

สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์
ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ทุกคนควรรู้
ควรเข้าใจและตระหนักในสิทธิที่ตนมี
เคารพสิทธิของผู้อื่นเพื่อความสมานฉันท์ในสังคม
การสร้างจิตสำนึกเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งจำเป็น
เพื่อสังคมที่สงบสุข มีความรัก ความเอื้ออาทร
รู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ที่มีศักดิ์ศรี
และสิทธิเท่าเทียมกันรวมถึงการไม่ละเมิดสิทธิ
ของผู้อื่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำ
"มวลประสบการณ์สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน"
ขึ้นเพื่อให้ผู้นำชุมชน วิทยากรกระบวนการ
ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ได้ใช้เป็นแนวทาง
ในการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน
ภายในเล่มประกอบด้วยเนื้อหาสาระ:
กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แผนการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้แต่ละเนื้อหาสาระ ใบกิจกรรม ใบความรู้
และกิจกรรมนันทนาการ